

DŮVODOVÁ ZPRÁVA

k návrhu zákona, kterým se mění některé zákony v souvislosti s rozvojem finančního trhu

OBECNÁ ČÁST

1. Zhodnocení platného právního stavu

Cílem předloženého návrhu zákona je zejména zavést některá opatření, která mají přispět k rozvoji kapitálového trhu v ČR. Hlavními navrhovanými opatřeními jsou tzv. dlouhodobý investiční produkt a některé změny ve III. penzijním pilíři. Návrh zákona navazuje na koncepci rozvoje kapitálového trhu v ČR 2019–2023, která byla schválena vládou dne 4. 3. 2019.

Návrh zákona se snaží reagovat na některé nedostatky současné právní úpravy v oblasti kapitálového trhu:

- Dlouhodobý investiční produkt: V dnešní době ČR daňově podporuje investice do životního pojištění nebo do penzijních fondů (účastnických nebo transformovaných), což znevýhodňuje jiné produkty k vytváření úspor na stáří (zejména produkty investičního typu). K narovnání podmínek v oblasti daní je vhodné přijmout i odpovídající produktovou regulaci, která zajistí splnění alespoň minimálních náležitostí a dohled ČNB, případně působnost finančního arbitra pro řešení spotřebitelských sporů.
- Alternativní účastnický fond: Penzijní fondy (tj. účastnické a transformované fondy) mají v současné době velmi limitovanou investiční strategii, která kopíruje téměř doslovně regulaci standardních fondů (UCITS fondů) harmonizovaných právem EU, které se vyznačují mimo jiné tím, že permanentně nabízí zpětný odkup svým investorům, a proto musí investovat jen do vysoce likvidních aktiv (typicky kótovaných akcií a dluhopisů). Navíc je zavedena limitace maximální výše úplaty penzijní společnosti, která je navíc konstruována jako *all-in-one* (tj. nelze žádné náklady účtovat přímo fondu) a také povinnost při investicích do jiného investičního fondu snížit tuto úplatu o úplatu zaplacenou obhospodařovateli tohoto fondu. To vede mimo jiné k tomu, že české penzijní fondy neinvestují do aktiv, která jsou pro penzijní fondy ve vyspělých ekonomikách běžná, zejména do tzv. *private equity* fondů (fondy investující s investičním horizontem 10 let do velkých nekótovaných společností) a do infrastrukturních projektů.
- Vyšší mobilita účastníků v transformovaných fondech: V dnešní době zůstává většina účastníků v transformovaných fondech, které jsou sice uzavřeny vstupu nových účastníků, ale stávající účastníci do nich i nadále pravidelně přispívají, přičemž transformované fondy kvůli garanci černé nuly (žádný rok nesmí skončit ve ztrátě, jinak penzijní společnost musí ztrátu uhradit ze svého majetku) investují velmi konzervativně a ve většině případů nejsou schopny pokrýt inflaci, což v dlouhodobém horizontu vede k devalvaci vložených prostředků. Kromě toho kvůli velmi konzervativní strategii (vynucené fakticky garanci) investují jen do státních dluhopisů a bankovních vkladů a nepřispívají tak k rozvoji kapitálového trhu v ČR (a přitom současně představují výrazný a nezanedbatelný podíl na úsporách českých občanů na stáří). Ačkoli jsou transformované fondy uzavřeny vstupu nových účastníků, stávající účastníci

nemají žádnou motivaci, aby své prostředky převedly do účastnických fondů, které sice nenabízí garanci (a jsou také více rizikové), ale mohou nabídnout potenciálně zajímavější výnosy, které v dlouhodobém horizontu snadno pokryjí inflaci a mohou nabídnout i výnos nad inflaci (dle dynamičnosti zvolené investiční strategie účastníkem). Jako důvod, proč účastníci nepřecházejí z transformovaných fondů do účastnických, je mnohdy uváděno to, že nechtějí přijít o své nároky z transformovaného fondu (např. tzv. výsluhová penze), kdy současný zákon neumožňuje být účastníkem transformovaného fondu, pokud je daná osoba současně účastníkem účastnického fondu.

- Výše státního příspěvku v penzijních fondech: Poskytování státního příspěvku v penzijních fondech je dnes vázáno na příspěvek účastníka, přičemž minimální výše příspěvku účastníka je 300 Kč měsíčně a maximální výše tohoto příspěvku, nad kterou se státní příspěvek již dále nezvyšuje, činí 1 000 Kč měsíčně. Navrhuje se zvýšit spodní hranici ze současných 300 Kč na 500 Kč měsíčně a horní hranici příspěvku ze současných 1 000 Kč na 1 700 Kč měsíčně. Tím má být jednak zohledněn obecný růst mezd, k němuž došlo od posledního nastavení v roce 2013, a jednak mají být účastníci motivováni k vyšším příspěvkům. Zároveň se navrhuje nastavit výši státního příspěvku jako lineární ve výši 20 % příspěvku účastníka. Cílem je, aby navržená změna byla z hlediska dopadů na státní rozpočet pokud možno neutrální. Dále se s ohledem na skutečnost, že doplňkové penzijní spoření (resp. penzijní připojištění) nemá za cíl sloužit jako krátkodobý či střednědobý produkt s podporou státu, nýbrž jako prostředek k dlouhodobému odkládání spotřeby za účelem výplaty prostředků v období důchodového věku ke zmírnění případného propadu finančních příjmů, který se s odchodem do důchodu může pojít, upravuje, že státní příspěvek nebudou dostávat osoby, jimž byl přiznán starobní důchod a osoby starší 65 let.
- Podpora využívání XML formátu exekutory: Exekutoři mají dnes povinnost využívat XML formát pouze při komunikaci s bankami. To působí neopodstatněnou nerovnost na trhu a vyšší náklady pro nebankovní finanční instituce při vyřizování žádostí exekutorů.
- Podpora obchodování s korporátními dluhopisy: V současné době neobsahují emisní podmínky ani dluhopisy v zásadě žádné informace o emitentovi, a tak na jejich základě nelze posoudit schopnost emitenta tyto dluhopisy splatit. Přitom typicky prospekt obsahuje informace jak o emisi, tak o emitentovi, nicméně pro emise dluhopisů do 1 mil. € se prospekt nevyhotovuje. Ministerstvo financí publikovalo v lednu 2020 k veřejné konzultaci druhou verzi tzv. Scorecardu korporátních dluhopisů (s označením 2.0), který umožňuje investorům lépe posoudit riziko korporátních dluhopisů. Nicméně často je naráženo na problém, že emitent dluhopisů své finanční informace nezveřejňuje (typicky ve sbírce listin obchodního rejstříku), případně jsou zveřejněné informace zastaralé a nezohledňují plánovanou emisi dluhopisů. Také se navrhuje provést změny ve vztahu k insolvenční či vymáhání pohledávek s ohledem na podřízené dluhopisy, resp. podřízené pohledávky obecně.

Návrh zákona, který sledoval obdobný cíl, byl připraven a předložen do legislativního procesu již v minulém volebním období (sněmovní tisk 993, 8. volební období Poslanecké sněmovny), jeho legislativní proces však nebyl před koncem volebního období Poslanecké sněmovny dokončen. Oproti tomuto návrhu zákona obsahuje nyní

předkládaný návrh tyto hlavní změny:

- V novele zákona o dluhopisech se navrhuje řešit situace, kdy mohou existovat výkladové potíže v souvislosti se správou jmění dítěte ze strany rodičů ve vztahu ke státním dluhopisům. Staví se na jisto, že správa majetku dítěte v souvislosti se státními dluhopisy spadá do běžné správy a není třeba přivolení soudu k tomu, aby rodič mohl dítěti nakoupit a spravovat státní dluhopisy, a to zejména z důvodu, že státní dluhopisy jsou vysoce bezpečnou formou spoření. Navrhuje se také upravit hlasování per rollam (obdobně jako v zákoně o obchodních korporacích) i pro schůzi vlastníků dluhopisů, což se ukazuje jako potřebné i kvůli pandemii COVID-19. Dále se navrhuje zpřesnění u podřízených dluhopisů, kdy se staví na jisto, za jakých okolností se projevuje jejich podřízenost. S ohledem na výkladové potíže se rovněž navrhuje upřesnit terminologii u sběrných dluhopisů.
- V novele zákona o podnikání na kapitálovém trhu se nově místo účtu dlouhodobých investic a investičního penzijního účtu hovoří o dlouhodobém investičním produktu. K této terminologické změně se přistoupilo z toho důvodu, že dlouhodobý investiční produkt vyjadřuje skutečnost, že jeho hlavním cílem je zabezpečení na stáří a současně se vyhýbá potenciálně matoucím pojmům „penzijní“ a „účet“; terminologie současně odpovídá nově zaváděné terminologii v daňové oblasti „daňově podporovaný produkt spoření na stáří“. S ohledem na právní jistotu se navrhuje stanovit výslovně, že dlouhodobý investiční produkt může mít pouze jednoho poskytovatele, současně se ale nebrání outsourcingu, nicméně odpovědnost poskytovatele tím není dotčena. S ohledem na vzájemný soulad mezi zákony na finančním trhu se rovněž doplňuje zákaz diskriminace zaměstnanců při výběru produktu zabezpečení na stáří, obdobně podle úpravy pro životní pojištění a pro účastnické a transformované fondy.
- V novele insolvenčního zákona se zřehledňuje úprava informačních povinností soudu vůči ČNB v případě úkonů vůči některým osobám působícím na finančním trhu.
- V novele zákona o doplňkovém penzijním spoření se navrhuje upravit spodní a horní hranici měsíčního příspěvku účastníka nutného pro vznik nároku na státní příspěvek. Tím má být jednak zohledněn obecný růst mezd, k němuž došlo od posledního nastavení v roce 2013, a jednak mají být účastníci motivováni k vyšším příspěvkům. Zároveň se navrhuje nastavit výši státního příspěvku jako lineární ve výši 20 % příspěvku účastníka.
- V novele zákona o spotřebitelském úvěru se navrhuje nově stanovit způsob určení výše účelně vynaložených nákladů vzniklých poskytovateli v souvislosti s předčasným splacením spotřebitelského úvěru na bydlení, o němž v současnosti v praxi vznikají výkladové spory.
- Do návrhu zákona není zařazena novela zákona o investičních společnostech a investičních fondech a na ni navazující novela zákona o správních poplatcích. Bere se v úvahu jednak skutečnost, že změny původně navržené v zákoně o investičních společnostech a investičních fondech byly v podstatě technické povahy, přičemž s ostatním obsahem návrhu zákona přímo nesouvisejí, a dále skutečnost, že oblast fondového investování bude třeba v budoucnosti tak jako tak podrobit důkladnější revizi, což si v brzké době vyžádá další novelu

uvedeného zákona. Dvě poměrně komplexní novely téhož zákona, které by následovaly v krátké době po sobě, nejsou z hlediska stability právního řádu žádoucí, a proto je vhodnější vyčkat a provést všechny potřebné změny v zákoně o investičních společnostech a investičních fondech tímž návrhem zákona.

2. Odůvodnění hlavních principů navrhované právní úpravy

V této novele se navrhuje novelizovat řadu zákonů, z nichž žádný není dominantní, a proto žádný konkrétní zákon nefiguruje v názvu novely a novely jednotlivých zákonů jsou řazeny dle čísla ve Sbírce zákonů. Konkrétně se navrhuje novelizovat tyto zákony:

- Zákon č. 586/1992 Sb., o daních z příjmů, ve znění pozdějších předpisů (dále též jen „ZDP“), ve kterém se navrhuje spojení stávajících limitů pro produkty spoření na stáří a rozšíření možnosti jejich aplikace i na nově zaváděný dlouhodobý investiční produkt.
- Zákon č. 6/1993 Sb., o České národní bance, ve znění pozdějších předpisů, ve kterém se v návaznosti na novou právní úpravu určení výše účelně vynaložených nákladů vzniklých poskytovateli v souvislosti s předčasným splacením spotřebitelského úvěru na bydlení výslovně stanoví, že uveřejňování průměrů zápůjčních úrokových sazeb pro účely stanovení výše těchto nákladů není porušením ochrany důvěrnosti statistických dat.
- Zákon č. 42/1994 Sb., o penzijním připojištění se státním příspěvkem a o změnách některých zákonů souvisejících s jeho zavedením, ve znění pozdějších předpisů (dále též jen „ZoPP“), a to zejména s ohledem na změny prováděné v zákoně o doplňkovém penzijním spoření v zájmu zachování rovných podmínek pro transformované fondy a pro účastnické fondy.
- Zákon č. 120/2001 Sb., o soudních exekutorech a exekuční činnosti (exekuční řád) a o změně dalších zákonů, ve znění pozdějších předpisů (dále též jen „EŘ“), kde se navrhuje rozšířit působnost vyhlášky Ministerstva spravedlnosti o využívání formátu XML exekutory na všechny finanční instituce (uvedené v § 33 odst. 4 EŘ), které mají povinnost poskytnout exekutorovi zdarma součinnost. Dnes se povinné využití tohoto formátu vztahuje jen na informace vyžadované od bank (peněžních ústavů).
- Zákon č. 229/2002 Sb., o finančním arbitrovi, ve znění pozdějších předpisů, kde se navrhuje rozšířit působnost finančního arbitra i na spory mezi spotřebitelem a poskytovatelem dlouhodobého investičního produktu.
- Zákon č. 190/2004 Sb., o dluhopisech, ve znění pozdějších předpisů (dále též jen „ZDI“), kde se řeší situace, že emisní podmínky obsahují jen informace o emisi dluhopisů a neobsahují informace o emitentovi. Přitom informace o emitentovi jsou podstatné, aby mohl investor vyhodnotit rizikovost dluhopisů a schopnost emitenta dostát svým závazkům. Inspirace ohledně požadovaných údajů je čerpána zejména z dokumentu Scorecard korporátních dluhopisů 2.0, který byl uveřejněn k veřejné konzultaci na webových stránkách Ministerstva financí. Dále se navrhuje provést řadu změn, které vyplynuly z veřejných konzultací a potřeb praxe. Jde například o změny odstraňující nadbytečnou duplicitu emisních podmínek a prospektu, revize nutnosti schůze vlastníků schvalovat nevýznamné změny emisních podmínek, zrušení povinnosti publikovat emisní podmínky státních dluhopisů ve Sbírce zákonů, úprava podřízených dluhopisů respektující možnost vytvořit více stupňů podřízenosti

(zpravidla se rozlišují minimálně tři – seniorní, juniorní a mezaninová) a úprava práva na předčasné splacení pro některé dluhopisy harmonizované právem EU.

- Zákon č. 256/2004 Sb., o podnikání na kapitálovém trhu, ve znění pozdějších předpisů (dále též jen „ZPKT“), kde se zejména upravují základní náležitosti dlouhodobého investičního produktu, například se reguluje, jaký majetek může být v rámci tohoto produktu evidován.
- Zákon č. 182/2006 Sb., o úpadku a způsobech jeho řešení (insolvenční zákon), ve znění pozdějších předpisů, kde se řeší otázka podřízených dluhopisů vydaných podle zahraničního práva. Dále se zřehledňuje úprava informačních povinností soudu vůči ČNB v případě úkonů vůči některým osobám působícím na finančním trhu.
- Zákon č. 427/2011 Sb., o doplňkovém penzijním spoření, ve znění pozdějších předpisů (dále též jen „ZDPS“), kde se navrhuje zavést nový typ účastnického fondu, tzv. alternativní účastnický fond, u něhož nebude tak přísná regulace poplatků a investiční strategie (např. zákon těmto fondům umožní investovat do tzv. alternativních aktiv). Cílem je zvýšit efektivitu III. penzijního pilíře. Také se navrhuje, aby byla možná současná účast v transformovaném i účastnickém fondu za účelem umožnit účastníkům snazší přestup do účastnických fondů, aniž by museli rušit svoji účast v transformovaném fondu. Rovněž se upravují některé otázky týkající se výplaty dávek z III. penzijního pilíře, které vyplynuly z aplikační praxe. Mění se i minimální a maximální výše příspěvku účastníka nutného k výplatě státního příspěvku tak, že spodní hranice se posouvá ze současných 300 Kč na 500 Kč měsíčně a horní hranice se posouvá ze současných 1 000 Kč na 1 700 Kč měsíčně. Zároveň se stanoví výše státního příspěvku jako lineární ve výši 20 % příspěvku účastníka.
- Zákon č. 257/2016 Sb., o spotřebitelském úvěru, ve znění pozdějších předpisů (dále též jen „ZSÚ“), kde se navrhuje nově stanovit způsob určení výše účelně vynaložených nákladů vzniklých poskytovateli v souvislosti s předčasným splacením spotřebitelského úvěru na bydlení, o němž v současnosti v praxi vznikají výkladové spory.

Účinnost se navrhuje na 1. 1. 2024. Výjimkou je novela zákona o spotřebitelském úvěru, kde se z důvodu postupného náběhu režimu uveřejňování průměrných zápůjčních úrokových sazeb navrhuje dělná účinnost, a novela exekučního řádu, kde se z důvodu přípravy na nový režim komunikace mezi soudními exekutory a finančními institucemi navrhuje účinnost 1. 1. 2025.

3. Vysvětlení nezbytnosti navrhované právní úpravy v jejím celku

Navrhovaná právní úprava je nezbytná z důvodu potřeby rozvinout český kapitálový trh. K tomu je nutná změna právní úpravy, pouhými nelegislativními kroky nelze cíle dosáhnout. Je zejména vhodné reagovat na některé identifikované nedostatky české národní úpravy, která neplyne ze směrnic EU. Tím bude posílena konkurenceschopnost českého kapitálového trhu ve vztahu nejen k vyspělým západoevropským úpravám, ale také k úpravám sousedních států a ostatních států v regionu střední a východní Evropy.

4. Zhodnocení souladu navrhované právní úpravy s ústavním pořádkem České republiky

Návrh zákona je v souladu s Ústavou založeným ústavním pořádkem ČR. Ústavní

pořádek ČR neobsahuje specifické právní normy dopadající na oblast kapitálového trhu. Návrh zákona přihlíží zejména k čl. 98 odst. 1 Ústavy, podle kterého lze do činnosti ČNB zasahovat pouze na základě zákona. Návrh zákona respektuje obecné zásady ústavního pořádku ČR, např. zásady vyplývající z pojmu demokratického právního státu (čl. 1 Ústavy) a zásadu enumerativnosti veřejnoprávních pretenzí (čl. 2 odst. 2 Listiny základních práv a svobod). Dále se zohledňuje to, že vlastnictví zavazuje (čl. 11 odst. 3 věta první Listiny základních práv a svobod), a že co není zakázáno, je dovoleno (čl. 2 odst. 3 Listiny základních práv a svobod).

5. Zhodnocení slučitelnosti navrhované právní úpravy s předpisy Evropské unie, judikaturou soudních orgánů Evropské unie nebo obecnými právními zásadami práva Evropské unie

Předpisy EU, judikatura soudních orgánů EU a obecné právní zásady práva EU se na oblast navrhované úpravy nevztahují ve smyslu potřeby nové transpozice, nicméně v některých dílčích oblastech se transpozice upřesňuje, případně se zasahuje do transpozičních ustanovení. Zároveň však platí, že návrh zákona je s předpisy EU, judikaturou soudních orgánů EU a s obecnými právními zásadami práva EU v souladu.

6. Zhodnocení souladu navrhované právní úpravy s mezinárodními smlouvami, jimiž je Česká republika vázána

Na oblast navrhované úpravy se žádná mezinárodní smlouva, kterou je ČR vázána, nevztahuje. Případné zásahy v oblasti lidských práv návrh zákona nepředpokládá.

7. Předpokládaný hospodářský a finanční dopad navrhované právní úpravy na státní rozpočet, ostatní veřejné rozpočty a na podnikatelské prostředí České republiky

Návrh na zavedení dlouhodobého investičního produktu (a z toho titulu vyplývající daňová úleva) může mít negativní vliv na veřejné rozpočty. V podstatě se navrhuje rozšíření možností daňových úlev i na nový produkt – dlouhodobý investiční produkt. Negativní dopady mohou být generovány dvěma způsoby, které odpovídají formám daňových úlev:

1. Platby zaměstnavatelů jako příjem zaměstnance osvobozený od daně z příjmů

V tomto případě by byl negativní dopad generován pouze z důvodu rozšíření titulů, na které může zaměstnavatel přispívat, přičemž pro zaměstnance by se jednalo o osvobozený příjem. Neboť pro stávající tituly již sjednocen limit na 50 tis. Kč je a navrhovaná úprava pro ně nic nemění. Dopad by tedy mohl být generován v případech, kdy by současně platilo: zaměstnanec bude mít zřízen dlouhodobý investiční produkt a zaměstnavatel bude mít vůli nově přispívat, tj. nad rámec stávajících osvobozených příspěvků (při dodržení zákonných podmínek). Negativní dopad kvůli rozšíření titulů, na které lze přispívat, nelze odhadnout z důvodu nedostatku datových zdrojů. Na výši dopadů mohou mít navíc vliv i jiné okolnosti, např. vývoj nezaměstnanosti, mezd či konjunktura nebo recese české ekonomiky nebo reálné úrokové míry. Vzhledem k současné výši příspěvků zaměstnavatelů a předpokládaným parametrům dlouhodobého investičního produktu, které jsou obdobné jako u stávajících podporovaných produktů, však nepředpokládáme masivní zvýšení zájmu ze strany zaměstnavatelů přispívat na tento nový produkt. Spíše bychom očekávali změnu struktury. Na základě tohoto předpokladu pak lze uvažovat s dopadem na veřejné rozpočty ve výši stovek mil. Kč ročně. Negativní dopad by se v tomto případě projevil již v průběhu roku 2024, nicméně s ohledem na to, že dlouhodobý investiční produkt je v současné době neexistujícím produktem, lze případný celoroční dopad očekávat až

v roce 2025.

2. Uplatnění odpočtu od základu daně z titulu příspěvků zaplacených poplatníkem

Celková maximální částka, o kterou lze snížit základ daně, se navrhuje ve výši 48 tis. Kč, tj. odpovídá součtu stávajících limitů. S ohledem na navrhovanou účinnost zákona k 1. 1. 2024 lze očekávat, že případný negativní dopad se projeví nejdříve v roce 2025 (poplatníci uplatní nezdanitelnou část dle nových pravidel až v rámci daňového přiznání), nicméně s ohledem na to, že dlouhodobý investiční produkt je v současné době neexistujícím produktem, lze případný celoroční dopad očekávat až v roce 2026. V případně uplatněných odpočtů od základu daně může negativní dopad generovat jak sjednocení limitů pro uplatnění odpočtu již u stávajících produktů (poplatníci preferující jeden produkt, na který dnes uplatňují maximální odpočet, budou mít nově možnost uplatnit vyšší odpočet), tak rozšíření možností pro uplatnění odpočtů na další produkt. V současné době je odhadovaná výše daňové úlevy z titulu odpočtů ze základu daně ve výši 2,6 mld. Kč. Vzhledem k celkové výši odhadované daňové úlevy proto negativní dopad sjednocení limitů pro odpočet odhadujeme maximálně ve výši nižších stovek mil. Kč. Negativní dopad z titulu rozšíření možností odpočtů nelze odhadnout z důvodu nedostatku datových zdrojů. Na výši dopadů mohou mít navíc vliv i jiné okolnosti, např. vývoj nezaměstnanosti, mezd či konjunktura nebo recese české ekonomiky nebo reálné úrokové míry. Pokud by například nově uplatnilo 100 tis. poplatníků odpočet ze zaplacených příspěvků na dlouhodobý investiční produkt od základu daně ve výši 10 tis. Kč, na inkaso DPFO by to mělo negativní vliv ve výši 150 mil. Kč ročně na úrovni veřejných rozpočtů.

V souvislosti s rozšířením působnosti finančního arbitra ve vztahu k dlouhodobému investičnímu produktu se nepředpokládá nárůst nákladů na straně Kanceláře finančního arbitra. Dlouhodobý investiční produkt má vždy povahu investičního nebo vkladového produktu, tedy produktů, které již dnes spadají do působnosti finančního arbitra. Navržené rozšíření působnosti bude tedy v praxi znamenat pouze to, že při rozhodování určitých sporů, které již dnes spadají do jeho působnosti, bude finanční arbitr posuzovat i aspekt vztahu mezi poskytovatelem dlouhodobého investičního produktu a majitelem tohoto produktu a plnění povinností, které z tohoto vztahu vyplývají. Pokud by v souvislosti s tím vznikly nějaké dodatečné náklady, budou zabezpečeny v rámci v současnosti stanovených limitů počtu míst a objemu prostředků na platy v Kanceláři finančního arbitra.

8. Zhodnocení sociálních dopadů navrhované právní úpravy

Navrhované úpravy dlouhodobého investičního produktu a úprava nového alternativního fondu by měly mít pozitivní dopady na úspory českých domácností.

9. Zhodnocení dopadů navrhované právní úpravy na životní prostředí

Návrh zákona nemá žádné dopady na životní prostředí.

10. Zhodnocení současného stavu a dopadů navrhovaného řešení ve vztahu k zákazu diskriminace

Návrh zákona není v rozporu se zákazem diskriminace, ani není v rozporu s principem rovnosti mužů a žen.

11. Zhodnocení dopadů navrhovaného řešení ve vztahu k ochraně soukromí a osobních údajů (DPIA)

Navrhovaná právní úprava nebude mít žádné negativní dopady na ochranu soukromí

a osobních údajů. Nedochozí k rozšiřování kategorií dotčených subjektů údajů, jejichž údaje jsou zpracovávány, ani k rozšíření kategorií zpracovávaných údajů. Nemění se existující zpracování osobních údajů, ani se nezakládají žádné nové způsoby jejich zpracování.

12. Zhodnocení korupčních rizik

Navrhovaná právní úprava byla posuzovaná v souladu se schválenou vládní metodikou na hodnocení korupčních rizik (CIA – *Corrupt Impact Assessment*). V rámci postupu CIA (vč. jejich skrytých forem) zpracovatelé návrhu dospěli k závěru, že právní úprava žádným způsobem neusnadňuje korupční jednání a ani neznesnadňuje jeho odhalování. Navrhovaná právní úprava nepředpokládá vznik nových ani změnu existujících korupčních rizik.

13. Zhodnocení dopadů na bezpečnost nebo obranu státu

Návrh zákona nemá žádné dopady na bezpečnost nebo obranu státu.

14. Zhodnocení souladu návrhu se zásadami pro tvorbu digitálně přívětivé legislativy

Předkladatel ctí požadavky na vytváření tzv. digitálně přívětivé legislativy – tedy takové legislativy, která umožní rozvoj digitální agendy a která zároveň ale nebude diskriminovat potřeby těch, kteří mají z jakéhokoliv důvodu s elektronickou komunikací problémy. Návrh zákona respektuje zásady digitálně přívětivé legislativy, což se projevuje např. v ZDI, kde je navrhováno upravit hlasování *per rollam* (obdobně jako v zákoně o obchodních korporacích) i pro schůzi vlastníků dluhopisů, což se ukazuje jako potřebné nejen kvůli pandemii COVID-19. Návrh zákona překážky ve vztahu k digitálně přívětivé legislativě nevytváří.

Zkratky

Seznam zkratek právních předpisů

EŘ	zákon č. 120/2001 Sb., o soudních exekutorech a exekuční činnosti (exekuční řád) a o změně dalších zákonů, ve znění pozdějších předpisů
ZDP	zákon č. 586/1992 Sb., o daních z příjmů, ve znění pozdějších předpisů
ZDPS	zákon č. 427/2011 Sb., o doplňkovém penzijním spoření, ve znění pozdějších předpisů
ZDI	zákon č. 190/2004 Sb., o dluhopisech, ve znění pozdějších předpisů
ZoPP	zákon č. 42/1994 Sb., o penzijním připojištění se státním příspěvkem a o změnách některých zákonů souvisejících s jeho zavedením, ve znění pozdějších předpisů
ZPKT	zákon č. 256/2004 Sb., o podnikání na kapitálovém trhu, ve znění pozdějších předpisů
ZSÚ	zákon č. 257/2016 Sb., o spotřebitelském úvěru, ve znění pozdějších předpisů

ZVLÁŠTNÍ ČÁST

K části první, čl. I

Změna zákona o daních z příjmů

K bodu 1 [§ 4 odst. 1 písm. l):

Navrhuje se nová formulace § 4 odst. 1 písm. l) z důvodu nepřehlednosti a nepřesnosti jeho současného znění. Nově se každý bod tohoto ustanovení týká jednoho produktu a jasně stanoví, která plnění z daného produktu jsou osvobozená od daně. V případě penzijního připojištění se státním příspěvkem, doplňkového penzijního spoření a penzijního pojištění nedochází k věcným změnám oproti dosavadní právní úpravě. V případě plnění z pojištění osob se nově od daně osvobozuje pouze pojistné plnění (s uvedenými výjimkami, které jsou přebírány z dosavadní úpravy – tj. jednorázová plnění či důchody, u kterých je vymezeno období pobírání kratší než 10 let, vyplácených z pojištění pro případ dožití, z pojištění pro případ dožití se stanoveného věku nebo dřívější smrti nebo z pojištění důchodu), od daně však není osvobozeno žádné plnění, které není pojistným plněním, tedy bez ohledu na to, zda zakládá zánik pojistné smlouvy, či nikoli (např. odkupné, nebo tzv. průběžné výběry u investičního životního pojištění).

Právní úpravu zdanění jednotlivých plnění shrnuje následující tabulka:

Penzijní připojištění se státním příspěvkem [§ 4 odst. 1 písm. l) bod 1]	
Penze starobní, invalidní nebo výsluhová (vždy doživotní)	osvobozené
Penze pozůstalostní stanovená na dobu kratší než 10 let	neosvobozená
Penze pozůstalostní stanovená na dobu 10 let nebo delší	osvobozená
Jednorázové vyrovnání	neosvobozené
Odbytné	neosvobozené
Doplňkové penzijní spoření [§ 4 odst. 1 písm. l) bod 2]	
Penze starobní na určenou dobu kratší než 10 let	neosvobozená
Penze starobní na určenou dobu 10 let nebo delší	osvobozená
Penze invalidní na určenou dobu	osvobozená
Jednorázové vyrovnání	neosvobozené
Odbytné	neosvobozené
Úhrada jednorázového pojistného pro doživotní penzi nebo pro penzi na přesně	osvobozená

stanovenou dobu s přesně stanovenou výší důchodu	
Penzijní pojištění [§ 4 odst. 1 písm. l) bod 3]	
Penze jiná než invalidní na dobu kratší než 10 let	neosvobozená
Penze jiná než invalidní na dobu 10 let nebo delší	osvobozená
Penze invalidní	osvobozená
Jednorázové plnění	neosvobozené
Odbytné	neosvobozené
Odkupné	neosvobozené
Pojištění pro případ dožití nebo pro případ dožití se stanoveného věku nebo dřívější smrti a pojištění důchodu [§ 4 odst. 1 písm. l) bod 4]	
Důchod na dobu kratší než 10 let	neosvobozený
Důchod na dobu 10 let nebo delší	osvobozený
Jednorázové pojistné plnění	neosvobozené
Plnění, které není pojistným plněním	neosvobozené
Jiná pojištění osob (např. pojištění nemoci, úrazové pojištění) [§ 4 odst. 1 písm. l) bod 4]	
Pojistné plnění	osvobozené
Plnění, které není pojistným plněním	neosvobozené

Obecným smyslem uvedených výjimek je neposkytovat daňovou výhodu v případech, kdy z pojištění plyne jiný příjem, než je jejich primárním účelem. V případě penzijního připojištění se státním příspěvkem, doplňkového penzijního spoření a penzijního pojištění je hlavním smyslem získání penze ve stáří, a to dlouhodobé nebo doživotní. Proto nejsou osvobozená jednorázová plnění a penze, které mají být pobírány po dobu kratší než 10 let. Výjimkou je invalidní penze, kdy invalidita je nepředvídanou událostí, která může bez zavinění poplatníka nastat v okamžiku, kdy ještě nemá naspořeno dostatečné množství prostředků na to, aby penzi pobíral delší dobu. Obdobnou logiku má úprava osvobození v případě plnění z pojištění pro případ dožití, z pojištění pro případ dožití se stanoveného věku nebo dřívější smrti a pojištění důchodu, ani zde není účelné podporovat jednorázová plnění a důchody na dobu kratší než 10 let. U ostatního pojištění osob jsou od daně osvobozena veškerá pojistná plnění, protože u těchto pojistných produktů není smyslem získání dlouhodobého příjmu ve stáří, ale vždy právě toho pojistného plnění, které z daného pojištění plyne. Jiná plnění z pojištění osob než pojistná plnění, tedy např. odkupné nebo průběžný výběr, od daně osvobozena nejsou, protože v takovém případě se jedná o příjem z kapitálového majetku [viz § 8 odst. 1 písm. f) ZDP],

který není důvod osvobodit od daně. Pro účely zjištění základu daně si však poplatník od těchto plnění odečte zaplacené pojistné, viz § 8 odst. 6 ZDP.

K bodu 2 [§ 4 odst. 1 písm. zm)]:

Ustanovení navazuje na zavedení dlouhodobého investičního produktu, viz § 193a až 193d novely ZPKT v tomto návrhu, a institutu daňově podporovaného produktu spoření na stáří, viz nově vkládané § 15a a 15b ZDP. Dlouhodobý investiční produkt a jeho evropská zahraniční obdoba mohou být za podmínek stanovených v uvedených ustanoveních daňově podporované a pro takový případ se stanoví, že příjem z převodu majetku, který je na něm uložen, je osvobozen od daně z příjmů fyzických osob.

Kdy je dlouhodobý investiční produkt nebo obdobný produkt daňově podporovaným produktem spoření na stáří vyplývá z § 15a odst. 1 písm. e) ve spojení s § 15b odst. 1 ZDP. Musí jít o dlouhodobý investiční produkt podle ZPKT nebo o obdobný produkt poskytovaný bankou, spořitelním a úvěrním družstvem, obchodníkem s cennými papíry, investiční společností, samosprávným investičním fondem nebo obdobnou zahraniční osobou oprávněnou poskytovat své služby v členském státě Evropské unie nebo státě tvořícím Evropský hospodářský prostor, viz § 15a odst. 1 písm. e) ZDP. V § 15b odst. 1 ZDP je potom uvedeno, jaká jsou omezení pro odepsání majetku z dlouhodobého investičního produktu pro to, aby mohl být daňově podporován. Podle § 15b odst. 1 písm. b) bodu 3 ZDP může být majetek vedený v rámci takového produktu převáděn jinému poplatníkovi pouze za přiměřené protiplnění poskytnuté ve prospěch tohoto produktu, čímž se zajišťuje, aby naspořená hodnota zůstala na daném produktu a byl naplněn smysl spoření na stáří. Jedná se jinými slovy o obchodování s majetkem na takovém produktu za běžných tržních podmínek.

Právě pro příjmy z úplatného převodu majetku vedeného v rámci tohoto produktu za přiměřené protiplnění poskytnuté na tento produkt se stanoví osvobození od daně z příjmů fyzických osob jako další daňová podpora tohoto produktu. Osvobození se uplatní na příjmy z převodu jakéhokoli majetku, který může být v rámci takového produktu veden, kterým jsou podle § 193c odst. 1 ZPKT investiční cenné papíry, cenné papíry kolektivního investování, nástroje peněžního trhu a deriváty, které nejsou investičním cenným papírem a které jsou sjednány výhradně za účelem zajištění majetku vedeného v rámci dlouhodobého investičního produktu, je-li hodnotou, ke které se vztahuje hodnota tohoto nástroje, úroková míra, měnový kurz nebo měna. Pro účely určení přiměřeného protiplnění je přitom odkazováno na § 240 odst. 1 insolvenčního zákona.

Na příjmy z úplatného převodu cenných papírů se může uplatnit osvobození i z jiných titulů, a to na základě toho, že takové příjmy za zdaňovací období nepřesáhnou částku 100 000 Kč, viz § 4 odst. 1 písm. w) ZDP, a na základě časového testu podle § 4 odst. 1 písm. x) ZDP. Vztah ustanovení § 4 odst. 1 písm. w) k ustanovení písm. zm) je stejný jako ke stávajícímu ustanovení písm. x), tedy do limitu 100 000 Kč se započítávají i příjmy osvobozené z titulu, že jde o příjmy na daňově podporovaném dlouhodobém investičním produktu nebo obdobném produktu.

K bodu 3 [§ 6 odst. 9 písm. p)]:

Změna ustanovení navazuje na změnu legislativního uchopení podpory spoření poplatníků na stáří. V nově vkládaných § 15a a 15b ZDP jsou vymezeny produkty spoření na stáří, které jsou daňově podporované, a to včetně všech podmínek, které tyto produkty musí splňovat, aby bylo možné na ně daňové výhody využít. Tyto podmínky potom už není nutné opakovat v jednotlivých ustanoveních stanovících konkrétní podobu daňové podpory, tedy v § 6 odst. 9 písm. p) a v § 15 odst. 5 ZDP.

Podle § 6 odst. 9 písm. p) ZDP bude tedy i nadále od daně na straně poplatníka s příjmy

ze závislé činnosti osvobozen příspěvek zaměstnavatele poskytnutý na zaměstnancův produkt spoření na stáří, a to do výše limitu 50 000 Kč, který se vztahuje na úhrn příspěvků zaměstnavatele na všechny zaměstnancovy daňově podporované produkty spoření na stáří. Pojem produkt spoření na stáří bude podle nově navrhovaného § 15a odst. 1 ZDP i nadále zahrnovat penzijní připojištění se státním příspěvkem, doplňkové penzijní spoření, penzijní pojištění i soukromé životní pojištění, jako tomu bylo doposud, navíc zahrnuje i dlouhodobý investiční produkt, nově zaváděný novelou ZPKT. V rozsahu osvobození příspěvků zaměstnavatele tedy nedochází k podstatným změnám, podrobněji viz odůvodnění k § 15a a 15b ZDP.

K bodu 4 (§ 6 odst. 14):

Zrušení ustanovení definujícího instituci penzijního pojištění navazuje na komplexní změnu legislativního uchopení podpory spoření poplatníků na stáří, v rámci které se veškeré vymezení produktů spoření na stáří soustředí do nově vkládaného § 15a ZDP. Instituce penzijního pojištění proto bude nově vymezena v § 15a odst. 2 ZDP.

K bodu 5 [§ 8 odst. 1 písm. e) a f)]:

V návaznosti na novou koncepci daňové podpory produktů spoření na stáří se upravuje vymezení některých příjmů, které představují příjmy z kapitálového majetku. Písmeno e) se legislativně-technicky upravuje tak, aby navazovalo na terminologii užívanou pro tato plnění v § 15a ZDP, a zároveň se odstraňuje odkaz na snížení podle odstavce 6. Příjmy uvedené v písmenu e) jsou totiž příjmy z kapitálového majetku v plné výši, snížení podle odstavce se provádí až pro účely zjištění základu daně z těchto příjmů.

Písmeno f) se také legislativně-technicky upravuje. Pojem „soukromé životní pojištění“ pro účely daní z příjmů totiž nově nezahrnuje veškeré soukromé životní pojištění, ale pouze to, které splňuje podmínky v § 15a odst. 3 ZDP, příjmy z kapitálového majetku však jsou veškerá plnění z pojištění pro případ dožití, z pojištění pro případ dožití se stanoveného věku nebo dřívější smrti a z pojištění důchodu. Co se týká jiného pojištění osob, představují příjmy z kapitálového majetku pouze plnění, která nejsou pojistným plněním, tedy zejména odkupné a průběžný výběr.

Jiná plnění z pojištění, než jsou uvedena v tomto ustanovení, jsou i nadále ostatními příjmy podle § 10 ZDP.

K bodu 6 (§ 8 odst. 6):

V odstavci 6 se nově stanoví pravidlo pro určení základu daně u příjmů podle § 8 odst. 1 písm. e) i f) ZDP, které bylo podle dosavadní úpravy rozděleno do odstavců 6 a 7. Stanoví se obecné pravidlo, podle kterého se každý z uvedených příjmů snižuje o příspěvky, resp. pojistné, které na produkt, ze kterého plyne, bylo zapláceno, a to bez ohledu na to, kdo je zaplatil. Takto určeným základem daně se zajistí, že se daní pouze výnos z daných produktů, tj. zhodnocení naspořených prostředků. Možnost odečíst si vlastní naspořené prostředky (poplatníkem zaplacené pojistné) zajišťuje, že při vyplacení daného plnění nedojde k dodanění vlastních prostředků poplatníka, které jsou mu nyní z daného produktu vypláceny. De facto se jedná o jeho výdaj. Možnost odečíst si příspěvky, které na daný produkt hradil poplatníkovi zaměstnavatel, zajišťuje, aby tyto příspěvky nebyly dodaněny, a to buď poprvé v případě, že se jednalo o příspěvky na daňově podporovaný produkt spoření na stáří, které byly od daně osvobozené podle § 6 odst. 9 písm. p) ZDP, nebo podruhé, a to v případě, kdy příspěvky zaměstnavatele nebyly od daně osvobozené, protože se nejednalo o daňově podporovaný produkt spoření na stáří. Určité výjimky z tohoto pravidla existují v případech navracené daňové podpory, viz § 15b ZDP. Základ daně snižují i státní příspěvky hrazené ČR, v opačném případě by došlo k jejich dodanění. Výjimka je však stanovena pro případy, kdy byly tyto státní

příspěvky vráceny, viz § 23 odst. 2 zákona o penzijním připojištění se státním příspěvkem; pokud státní příspěvky nejsou v plnění plynoucím poplatníkovi obsaženy, není třeba o ně snižovat základ daně.

Pravidlo pro určení základu daně v případě vyplácení penze, resp. důchodu v případě pojištění pro případ dožití, pojištění pro případ dožití se stanoveného věku nebo dřívější smrti a pojištění důchodu, se ponechává stejné jako podle dosavadní právní úpravy. Nově už toto ustanovení nestanoví výjimky pro uznatelnost příspěvků placených zaměstnavatelem, neboť to je řešeno v rámci navrácení daňové podpory produktů spoření na důchod v § 15b odst. 5 písm. g) ZDP.

Pro stanovení základu daně samozřejmě platí, že zaplacené příspěvky, státní příspěvky hrazené Českou republikou i zaplacené pojistné lze pro účely určení základu daně započítat pouze jednou. Pokud tedy z určitého produktu poplatníkovi plyne plnění v podobě penze, resp. důchodu v případě pojištění pro případ dožití, pojištění pro případ dožití se stanoveného věku nebo dřívější smrti a pojištění důchodu, nebo více plnění po sobě, nelze u určitého plnění základ daně snížit o příspěvky či pojistné, o které byl základ daně snížen už v případě předchozího plnění z daného produktu. S ohledem na to, že se jedná o základ daně, ze kterého je daň vybírána srážkou podle zvláštní sazby daně [viz § 36 odst. 2 písm. k) ZDP], nelze základ daně stanovit záporný, tedy nelze uplatnit zaplacené příspěvky, státní příspěvky hrazené ČR nebo zaplacené pojistné ve vyšší výši, než činí plnění z produktu.

K bodu 7 (§ 8 odst. 7):

V důsledku přesunutí právní úpravy určení základu daně z příjmů podle § 8 odst. 1 písm. f) ZDP se zrušuje odstavce 7.

K bodu 8 (§ 8 odst. 8 věta třetí):

Legislativně technická úprava, která se navrhuje z důvodu zrušení odstavce 7.

K bodu 9 (§ 15 odst. 5 a 6):

Změna odstavce 5 navazuje na změnu legislativního uchopení podpory spoření poplatníků na stáří, konkrétně na vymezení produktů, které jsou daňově podporovány, v nově vkládaných § 15a a 15b ZDP. Z důvodu, že v uvedených nově vkládaných ustanoveních jsou vymezeny všechny produkty spoření na stáří, které jsou daňově podporovány, a to včetně všech podmínek daňové podpory, nemusí již být tyto produkty a podmínky vyjmenovávány v § 15 odst. 5 a 6 ZDP a stačí pouhý odkaz prostřednictvím použití pojmu „daňově podporovaný produkt spoření na stáří“. I nadále se tak zachovává pravidlo, podle kterého si může poplatník daně z příjmů fyzických osob od základu daně odečíst příspěvky zaplacené v daném zdaňovacím období na své penzijní připojištění se státním příspěvkem, penzijní pojištění, doplňkové penzijní spoření a soukromé životní pojištění. Nově se mezi podporované produkty zařazuje i dlouhodobý investiční produkt, zaváděný v novele ZPKT. Vzhledem k tomu, že v souvislosti se soukromým životním pojištěním je platbou na toto pojištění pojistné a v případě dlouhodobého investičního produktu jde o připsání majetku ve prospěch tohoto produktu, věta druhá v odstavci 5 stanoví, že příspěvkem na produkt spoření na stáří se rozumí i pojistné na soukromé životní pojištění a majetek připsaný ve prospěch dlouhodobého investičního produktu nebo obdobného produktu.

Další změnou oproti dosavadnímu stavu je, že se stanoví souhrnný limit 48 tis. Kč, který lze od základu daně odečíst a do kterého se započítávají příspěvky na všechny uvedené produkty; neplatí tedy již samostatný limit 24 tis. Kč pro příspěvky na penzijní připojištění se státním příspěvkem, penzijní pojištění a doplňkové penzijní spoření a vedle toho samostatný limit 24 tis. Kč pro příspěvky na soukromé životní pojištění, jako tomu bylo podle dosavadního znění

§ 15 odst. 5 a 6 ZDP.

Odstavec 6 obsahuje odchylky od obecného pravidla uvedeného v odstavci 5, podle kterého se od základu daně odečítají příspěvky zaplacené v daném zdaňovacím období; tyto odchylky vyplývají z charakteru některých produktů spoření na stáří. Věta první se týká penzijního připojištění se státním příspěvkem a doplňkového penzijního spoření a přebírá dosavadní úpravu obsaženou v § 15 odst. 5 písm. a) a c) ZDP. Tyto produkty jsou oproti ostatním produktům spoření na stáří specifické tím, že kromě daňové podpory je na ně poskytována i přímá podpora ze státního rozpočtu v podobě státního příspěvku. Státní příspěvek bude nově poskytován v maximální výši 340 Kč měsíčně, a to v případě, že příspěvek poplatníka za daný měsíc činí alespoň 1,7 tis. Kč (viz novela § 14 odst. 2 ZDPS; podle § 191 odst. 6 ZDPS se zákonem o doplňkovém penzijním spoření řídí i poskytování státního příspěvku ve prospěch účastníka penzijního připojištění). V § 15 odst. 6 větě první ZDP se proto stanoví, že příspěvky poplatníka na penzijní připojištění a na doplňkové penzijní spoření lze od základu daně odečíst pouze ve výši přesahující částku, od které náleží maximální státní příspěvek, čímž se zabraňuje situaci, kdy by poplatník ke svému příspěvku na uvedené produkty dostal státní příspěvek a zároveň by část příspěvku, na kterou dostal tento příspěvek, mohl také odečíst od základu daně, a tedy by docházelo v této části ke dvojímu zvýhodnění tohoto produktu. Prakticky pravidlo uvedené ve větě první znamená, že pro účely § 15 odst. 5 ZDP bude poplatník muset od svého měsíčního příspěvku na penzijní připojištění nebo na doplňkové penzijní spoření odečíst částku 1,7 tis. Kč a od základu daně odečíst pouze takto získané částky. Pokud je poplatníkův měsíční příspěvek na penzijní připojištění nebo na doplňkové penzijní spoření nižší nebo roven 1,7 tis. Kč, odpočet od základu daně podle § 15 odst. 5 ZDP nemůže využít.

Věta druhá v odstavci 6 upravuje specifickou situaci v případě soukromého životního pojištění, kdy se nemusí příspěvky (pojistné) platit pravidelně každé zdaňovací období, ale jednorázově na celou pojistnou dobu, tedy i na několik zdaňovacích období dopředu. Pro účely odpočtu od základu daně se proto tento příspěvek (pojistné) rozpočítá na jednotlivá zdaňovací období spadající do pojistné doby, a to s přesností na dny. Tak bude příspěvek na soukromé životní pojištění zohledněn v těch zdaňovacích obdobích, do kterých ekonomicky spadá (ačkoli je zaplacen jednorázově, pokrývá pojištění na celou pojistnou dobu), a zároveň bude moci poplatník využít limit 48 tis. Kč za každé zdaňovací období, ve kterém běží pojistná doba, zvláště, a s tímto limitem tak nebude porovnáváno celé jednorázové pojistné, jako by tomu bylo, kdyby se toto od základu daně odečítalo celé ve zdaňovacím období, ve kterém bylo zaplacen.

K podmínkám odpočtu příspěvků na dané produkty viz blíže odůvodnění k nově vkládaným § 15a a 15b ZDP.

K bodu 10 (nové § 15a a 15b):

K § 15a:

Ustanovení § 15a ZDP vymezuje produkt spoření na stáří pro účely daní z příjmů. V § 15b ZDP je potom upraveno, za jakých podmínek je tento produkt daňově podporován, tedy kdy mohou být příspěvky na něj odečteny od základu daně podle § 15 odst. 5 ZDP a kdy jsou osvobozeny od daně příspěvky, které na tento produkt svého zaměstnance zasílá zaměstnavatel, podle § 6 odst. 9 písm. p) ZDP a příjmy z převodu majetku vedeného v rámci dlouhodobého investičního produktu a obdobného produktu za přiměřené protiplnění poskytnuté ve prospěch tohoto produktu.

Okruh produktů spoření na stáří, uvedený v odstavci 1, odpovídá dosavadním daňově podporovaným produktům uvedeným v § 6 odst. 9 písm. p) a § 15 odst. 5 a 6 ZDP, v dosavadním znění, s tím, že se do výčtu přidává dlouhodobý investiční produkt, který je nově zaváděn novelou ZPKT, a jeho obdoby v jiných členských státech EU a státech tvořících

Evropský hospodářský prostor.

Podle odstavce 1 písm. a) je produktem spoření na stáří penzijní připojištění se státním příspěvkem podle zákona upravujícího penzijní připojištění se státním příspěvkem. Tímto zákonem je zákon č. 42/1994 Sb. a penzijní připojištění se státním příspěvkem je vymezeno v jeho § 1 odst. 2. Podle odstavce 1 písm. b) je produktem spoření na stáří doplňkové penzijní spoření podle zákona upravujícího doplňkové penzijní spoření, kterým je zákon č. 427/2011 Sb., o doplňkovém penzijním spoření, ve znění pozdějších předpisů, a doplňkové penzijní spoření je vymezeno v jeho § 1 odst. 2.

Podle odstavce 1 písm. c) je produktem spoření na stáří také penzijní pojištění u instituce penzijního pojištění. Instituce penzijního pojištění je definována v odstavci 2, v odstavci 1 písm. c) se k samotnému produktu pouze stanoví, že se musí jednat o penzijní pojištění. Penzijní pojištění a instituce penzijního pojištění jsou vymezeny tak, aby se *de facto* jednalo o období penzijního připojištění se státním příspěvkem nebo doplňkového penzijního spoření uvedených v písmenech a) a b).

Soukromé životní pojištění uvedené v odstavci 1 písm. d) je vymezeno v odstavci 3.

Nově zařazeným produktem je dlouhodobý investiční produkt, který zavádí novela ZPKT, viz jeho § 193a až 193c. Tento produkt může podle ZPKT poskytovat jen banka, spořitelní a úvěrní družstvo, obchodník s cennými papíry, investiční společnost, samosprávný investiční fond nebo obdobná zahraniční osoba oprávněná poskytovat své služby v České republice. Ustanovení § 15a odst. 1 písm. e) ZDP však přiznává stejné zacházení i obdobnému produktu poskytovanému osobou k tomu oprávněnou v jiném členském státě Evropské unie nebo státě tvořícím Evropský hospodářský prostor.

Odstavec 2 vymezuje instituci penzijního pojištění, přičemž se přebírá definice z dosavadního § 6 odst. 14 ZDP. Jediný rozdíl spočívá v tom, že pojem se nedefinuje jen pro účely zákona o daních z příjmů, ale obecně pro účely daní z příjmů, bude tedy použitelný i pro jiné právní předpisy upravující daně z příjmů, např. zákon č. 593/1992 Sb., o rezervách pro zjištění základu daně z příjmů, ve znění pozdějších předpisů.

Odstavec 3 vymezuje pojem soukromého životního pojištění. Rozumí se jím pojištění pro případ dožití, pojištění pro případ dožití se stanoveného věku nebo dřívější smrti a pojištění důchodu, na který vznikne nárok nejdříve v kalendářním roce, ve kterém poplatník dosáhne 60 let, a to vždy u pojišťovny, která je oprávněna k provozování pojišťovací činnosti na území některého členského státu EU nebo státu tvořícího Evropský hospodářský prostor. Produktem spoření na stáří tak není pojištění důchodu, ve kterém by byla jako pojistná událost sjednána např. pouze invalidita poplatníka ve třetím stupni, neboť v takovém případě by poplatník nespořil na stáří, ale pouze pro případ této životní události; pojištění důchodu při invaliditě třetího stupně může daná smlouva obsahovat, vždy však spolu s pojištěním důchodu při dožití se určitého věku.

Další podmínka je stanovena pro ta pojištění, ve kterých je sjednaná pojistná částka pro případ dožití. Tato pojistná částka musí činit nejméně 40 tis. Kč, pokud pojistná doba činí nejméně 10 a nejvýše 20 let, a 70 tis. Kč, pokud je pojistná doba delší než 20 let. Pro pojistnou dobu kratší než 10 let se žádný požadavek nestanoví, protože vzhledem k podmínce daňové podpory produktu na stáří stanovené v § 15b odst. 1 písm. a) bodu 1 ZDP, podle které musí být výplata prostředků nebo plnění umožněna nejdříve 120 kalendářních měsíců od vzniku produktu spoření na stáří, nemůže být soukromé životní pojištění s kratší než desetiletou pojistnou dobou nikdy daňově podporováno, nemá tedy smysl pro takové pojištění stanovit podmínku výše pojistné částky. Pokud v pojištění žádná pojistná částka pro případ dožití sjednána není, tato podmínka se neuplatní, jinými slovy, ze soukromého životního pojištění jsou vyloučena pouze

ta pojištění, ve kterých je pojistná smlouva pro případ dožití sjednána v nižší výši, než je uvedeno v tomto ustanovení.

Označení jednotlivých typů pojištění přitom vychází z výčtu odvětví životních pojištění v příloze 1 zákona č. 277/2009, o pojišťovnictví, ve znění pozdějších předpisů, kdy jakýkoliv druh pojištění osob by měl do některého z těchto odvětví spadnout, byť název smlouvy, běžné označení pojištění či pojistné podmínky se mohou od formálního pojmenování odvětví pojištění odlišovat. V případě smluv spadajících do pojištění pro případ dožití se stanoveného věku nebo dřívější smrti mohou tyto smlouvy vázat plnění jak na dožití se určitého věku, tak dne určeného ve smlouvě. Občanský zákoník v § 2824 uvádí, že v případě pojištění osob lze člověka pojistit jak pro případ „dožití se určitého věku“, tak „dožití se dne určeného ve smlouvě“. Přijetím čistě gramatického výkladu pojmu „pojištění pro případ dožití se stanoveného věku nebo dřívější smrti“, tj. bez zohlednění faktu, že se jedná o název odvětví životního pojištění, by mělo za následek, že smlouva, která by obsahovala pojištění pro případ dožití se dne určeného ve smlouvě nebo dřívější smrti, by nespadala do žádného odvětví životního pojištění.

U pojištění důchodu se pojistná částka nesjednává, proto je v odstavci 4 stanovena právní fikce, podle které se u tohoto produktu za pojistnou částku považuje částka odpovídající jednorázovému plnění při dožití, která se vypočítá na základě sjednaného důchodu. Podmínka sjednání pojistné částky určité výše je u soukromého životního pojištění stanovena proto, že u tohoto produktu je účelné daňově podporovat takový typ pojištění, který pojištěnému garantuje výplatu nakumulované částky, neboť jedině tak je naplněn cíl daňové podpory, tj. motivovat k odkládání části úspor na budoucí spotřebu.

K § 15b:

Ustanovení § 15b stanoví podmínky daňové podpory produktů na stáří vymezených v § 15a ZDP a následky toho, když daňově podporovaný produkt přestane splňovat podmínky pro daňovou podporu. Základním následkem porušení podmínek pro daňovou podporu, který vyplývá i z konstrukce příslušných norem, je, že příspěvky na tento produkt již do budoucna nepoživají výhody uvedené v § 6 odst. 9 písm. p) a § 15 odst. 5 ZDP, a to z důvodu, že tato ustanovení se v nově navrhovaném znění vztahují pouze na daňově podporované produkty spoření na stáří.

Základní podmínky daňové podpory jsou uvedeny v odstavci 1 a týkají se toho, za jakých podmínek může z produktu spoření na stáří plynout výplata peněžních prostředků nebo plnění nebo, v případě dlouhodobého investičního produktu, může být odepisován majetek z tohoto produktu. Tyto podmínky přitom mají být sjednány nebo jinak určeny, přičemž jiným určením se rozumí typicky stanovení přímo v zákoně upravujícím daný produkt spoření na stáří. Ustanovení rozlišuje pojmy „výplata peněžních prostředků“, „plnění“ a „odepsání majetku“, a to s ohledem na odlišnou povahu jednotlivých produktů spoření na stáří. Podstata penzijního připojištění, doplňkového penzijního spoření, penzijního pojištění a soukromého životního pojištění je taková, že poplatník platí příspěvky osobě, u které má tento produkt zřízen, a po určité době mu plyne nárok na určité plnění z tohoto produktu od této osoby, ať už v podobě dávek stanovených v zákoně o penzijním připojištění nebo v ZDPS, nebo pojistného plnění ze soukromého životního pojištění (v případě penzijního pojištění záleží podoba plnění zejména na zahraniční právní úpravě, kterou se řídí). V případě dlouhodobého investičního produktu je však situace jiná, jedná se o produkt poplatníka, v rámci kterého jsou peněžní prostředky a jiný majetek (viz § 193c odst. 1 ZPKT) evidovány, přičemž na něj mohou být přepsány i z jiného produktu téhož poplatníka (typicky běžného účtu u banky) a poté dochází k přepsání opačným směrem nebo výplatě peněžních prostředků. Pokud jde o přepsání majetku mezi dvěma účty patřícími témuž poplatníkovi nebo o výběr z účtu, nejedná se o převod vlastnického práva a tedy ani o plnění, ale pouze o nakládání s vlastním majetkem. Proto byla

zvolena formulace „výplata peněžních prostředků“ a „odepsání majetku z dlouhodobého investičního produktu“, kterými se v tomto případě rozumí faktické nakládání s peněžními prostředky a jiným majetkem. V případě dlouhodobého investičního produktu však může docházet i k převodu vlastnického práva k majetku na jinou osobou (lze tak činit za podmínek uvedených v § 193b ZPKT). Pojem „převod majetku vedeného v rámci dlouhodobého investičního produktu“ zahrnuje pouze tyto případy, viz např. § 4 odst. 1 písm. zm).

Písmeno a) upravuje, za jakých podmínek může být umožněna výplata peněžních prostředků a plnění z produktu a odepsání majetku z dlouhodobého investičního produktu, které plynou ve prospěch poplatníka, který produkt sjednal, týká se tedy čerpání nasporených prostředků samotným poplatníkem.

Jsou stanoveny tři možnosti časového určení výplaty, plnění nebo odepsání, a to alternativně, tedy produkt nemusí umožňovat výplatu, plnění nebo odepsání ve všech uvedených případech, nikdy však nesmí být umožněna výplata, plnění ani odepsání v jiné situaci než v některé ze tří uvedených.

Podmínka uvedená v bodě 1, tedy uplynutí 120 kalendářních měsíců od vzniku produktu a dosažení 60 let poplatníka, odráží hlavní smysl daňové podpory produktů spoření na stáří. Poplatníci jsou motivováni k tomu, aby si odkládali část svého disponibilního příjmu na dobu, kdy již pravděpodobně bude snížena jejich výdělečná schopnost, tedy po 60. roku života, a zároveň je žádoucí, aby se na tuto životní fázi začali připravovat v určitém předstihu, tedy alespoň 120 kalendářních měsíců. Vznikem produktu se přitom rozumí vznik konkrétního produktu daného poplatníka, u penzijního připojištění se jedná o jeho vznik ve smyslu § 12 zákona o penzijním připojištění se státním příspěvkem a u doplňkového penzijního spoření podle § 4 ZDPS, u ostatních pojištění se jedná zejména o datum účinnosti dané smlouvy a u dlouhodobého investičního produktu o datum jeho zřízení na základě smlouvy podle § 193a ZPKT. V případě doplňkového penzijního spoření však je možné čerpat dávky i před dosažením 60 let věku, a to při dosažení věku o 5 let nižšího, než je věk potřebný pro vznik nároku na starobní důchod podle zákona č. 155/1995 Sb., o důchodovém pojištění, ve znění pozdějších předpisů, viz § 22 odst. 4 a § 23 odst. 6 ZDPS, tzv. předdůchody. Stanoví se tak zvláštní pravidlo pro tento produkt, tj. i v takovém případě se doplňkové penzijní pojištění považuje za daňově podporovaný produkt spoření na stáří.

Bod 2 doplňuje bod 1, co se týká situací, kdy je podstatně snížena výdělečná schopnost poplatníka, a to o situaci, kdy se tento poplatník stane invalidním ve třetím stupni. Výplata, plnění nebo převod v tomto případě nejsou podmíněny určitou dobou trvání produktu, neboť vznik invalidity třetího stupně je nepředvídanou a nepředvídatelnou skutečností a není úmyslem omezovat daňové výhody poplatníka z důvodu, že v okamžiku vzniku invalidity třetího stupně jeho spoření v rámci daného produktu netrvalo dostatečně dlouhou dobu. Výplata, plnění nebo převod při invaliditě poplatníka ve třetím stupni tak nevedou k povinnosti vrátit daňovou podporu, přestože nebyla dodržena podmínka „120 kalendářních měsíců, 60 let věku“, viz odstavec 4 písm. a) bod 1.

Bod 3 pamatuje na případ výplaty, plnění a odepsání, který sice neodpovídá smyslu daňové podpory produktů spoření na stáří, ale je u každého produktu spoření na stáří umožněn, a proto je nutné jej v ustanovení uvést; pokud by bylo stanoveno, že daňově podporovány jsou jen produkty s umožněnou výplatou podle bodů 1 a 2, nenaplnil by podmínku daňové podpory žádný produkt. Poplatník má samozřejmě vždy právo produkt ukončit, tedy vypovědět smlouvu, kterou ho zřídil. V takovém případě mu zpravidla vzniká právo na získání nasporených peněžních prostředků a majetku, typicky právo na odbytné v případě penzijního připojištění nebo doplňkového penzijního spoření a na odkupné v případě soukromého životního pojištění; výjimkou je zejména ukončení smlouvy o penzijním připojištění do 12

kalendářních měsíců, viz § 23 odst. 1 zákona o penzijním připojištění, nebo doplňkového penzijního spoření do 24 kalendářních měsíců, viz § 25 odst. 1 ZDPS. Zánik produktu spoření na stáří zpravidla způsobí povinnost vrátit daňovou podporu, viz odstavce 4 a 5, neboť poplatník v tomto případě z vlastního rozhodnutí přestane spořit na stáří a naspořené prostředky získá zpět, takže je popřen smysl daňové podpory daného produktu.

Písmeno b) upravuje, za jakých podmínek může být umožněna výplata, plnění nebo odepsání z daňově podporovaného produktu spoření na stáří ve prospěch jiného poplatníka než toho, který produkt sjednal. Smyslem daňové podpory je podporovat poplatníky ve spoření na vlastní stáří. Daňově podporováno není spoření na stáří jiné osoby, proto by obecně z produktu neměly plynout prostředky jiným osobám, vzhledem k fungování produktů je však třeba stanovit několik výjimek. V bodu 1 je stanovena výjimka pro případ smrti poplatníka, který produkt sjednal, protože v případě smrti samozřejmě nedojde k výplatě, plnění ani odepsání majetku z produktu ve prospěch poplatníka, který jej sjednal, ale jiné osoby, ať už určené ve smlouvě, nebo na základě zákona. Může přitom jít jak o jednorázovou výplatu naspořených prostředků, tak např. o pozůstalostní penzi z penzijního připojištění. Výjimka v bodě 2 se týká úplaty placené poplatníkem poskytovateli produktu za vedení daného produktu a služby s ním související. Vedení produktu spoření na stáří je totiž zpravidla zpoplatněno s tím, že poskytovatel si započítává tuto úplatu na peněžní prostředky držené na daném produktu, dále mohou být zpoplatněny např. jednotlivé obchodní transakce prováděné v rámci dlouhodobého investičního produktu. Tímto způsobem je sice snižován objem prostředků na daném produktu, vzhledem k tomu, že se jedná o standardní způsob placení uvedených poplatků, však toto může být u produktu umožněno a nevede k nutnosti navrácení daňové podpory [viz odstavec 4 písm. b) bod 2].

Bod 3 stanoví výjimku pro dlouhodobý investiční produkt, na kterém probíhá obchodování s investičními nástroji uvedenými v § 193c odst. 1 ZPKT. Převody majetku vedeného v rámci tohoto produktu v rámci tohoto obchodování, tedy za přiměřené protiplnění, jsou samozřejmě dovolené a jejich uskutečňování nezakládá povinnost navrácení daňové podpory, přestože dochází k převodu majetku vedeného v rámci dlouhodobého investičního produktu na jinou osobu [viz odstavec 4 písm. b) bod 3]. Vzhledem k tomu, že je odkazováno na pojem „bez přiměřeného protiplnění“ podle § 240 odst. 1 insolvenčního zákona, musí být ustanovení formulováno tak, že je stanovena negativní podmínka, tedy vztahuje se na všechny převody majetku vedeného v rámci uvedeného produktu s protiplněním poskytnutým ve prospěch tohoto produktu s výjimkou těch, které jsou bez přiměřeného protiplnění.

Poslední výjimka je stanovena pro případy plnění povinností stanovených jiným právním předpisem, může se jednat např. o převod majetku v rámci exekuce vedené na majetek poplatníka. Plnění těchto povinností nelze ve smlouvě o zřízení produktu spoření na stáří vyloučit, avšak pokud k němu dojde, má to za následek povinnost navrátit daňovou podporu, viz odstavec 4 písm. b), kde tento důvod výplaty, plnění nebo odepsání ve prospěch jiného poplatníka není uveden mezi výjimkami z povinnosti vrátit daňovou podporu.

Odstavec 2 doplňuje podmínky daňové podpory produktu spoření na stáří, a to pouze pro účely osvobození příspěvků placených zaměstnavatelem na produkt jeho zaměstnance od daně z příjmů podle § 6 odst. 9 písm. p) ZDP. Pokud by bylo sjednáno nebo jinak určeno, že v případě smrti zaměstnance poplynou peněžní prostředky nebo plnění z jeho produktu spoření na stáří zaměstnavateli nebo bude majetek z dlouhodobého investičního produktu odepsán ve prospěch tohoto zaměstnavatele, přispíval by tak zaměstnavatel potenciálně na svůj budoucí příjem, což není záměrem daňově podporovat. Vlastní příspěvky na takový produkt spoření na stáří však může poplatník odčítat od svého základu daně podle § 15 odst. 5 ZDP.

Odstavec 3 stanoví povinnost poplatníka, který je zaměstnancem, tedy kterému plynou příjmy

ze závislé činnosti, oznámit svému zaměstnavateli, pokud jeho daňově podporovaný produkt spoření na stáří přestal být daňově podporován nebo pokud došlo ke skutečnosti, která má za následek navrácení daňové podpory produktu spoření na stáří, a to do konce kalendářního měsíce, ve kterém k tomu došlo. Produkt spoření na stáří přestane být daňově podporovaný, pokud přestane splňovat některou z podmínek uvedených v odstavci 1 nebo 2. Skutečnosti, které mají za následek navrácení daňové podpory, jsou uvedeny v odstavci 4, a produkt spoření na stáří v jejich důsledku přestává být daňově podporován podle odst. 6 písm. a). Zaměstnavatel tuto informaci potřebuje z důvodu, že je plátcem daně z příjmů ze závislé činnosti poplatníka a je tedy nutné, aby již nadále s příspěvků, které zaměstnanci na tento produkt platí, nezacházel jako s daňově osvobozenými podle § 6 odst. 9 písm. p) ZDP, ale zahrnul je do dílčího základu daně z příjmů ze závislé činnosti tohoto poplatníka.

Odstavec 4 vymezuje situace, kdy je poplatník povinen vrátit daňovou podporu; způsob vrácení daňové podpory je uveden v odstavci 5. Základním předpokladem vzniku povinnosti vrátit daňovou podporu je, že ještě neuplynulo 120 kalendářních měsíců od vzniku produktu spoření na stáří nebo nenastal kalendářní rok, ve kterém poplatník dosáhl 60 let věku. Po uplynutí obou uvedených okamžiků již k navrácení daňové podpory nikdy nedojde, a to bez ohledu na důvod, ze kterého následně dojde k výplatě peněžních prostředků, plnění z produktu nebo odepsání majetku z dlouhodobého investičního produktu (tedy zda se jedná o „řádnou“ výplatu, plnění nebo odepsání tak, jak jsou domluveny ve smlouvě, nebo zda bude např. produkt vypovězen ze strany poplatníka), případně i bez ohledu na to, že produkt zanikne a k výplatě, plnění ani odepsání nedojde vůbec (to je však spíše teoretický případ, protože po 120 kalendářních měsících již zpravidla poplatník naspoří dostatečné prostředky, aby mu i po zániku produktu vznikl nárok na určité plnění či výplatu prostředků). Dosažením uvedené doby trvání produktu a věku poplatníka totiž již produkt splnil svůj smysl, kterým je dlouhodobé (desetileté) spoření na stáří (tj. skutečnost, že poplatník má naspořené prostředky k dispozici po dosažení 60 let věku).

K navrácení daňové podpory dochází vždy ve zdaňovacím období, ve kterém nastala některá ze skutečností uvedených v písmenu a), b) c) nebo d), není tedy třeba podávat dodatečná daňová přiznání za předchozí zdaňovací období, ve kterých byla daňová podpora čerpána.

Podle písmena a) k navrácení daňové podpory dojde, pokud před uplynutím 120 kalendářních měsíců od vzniku daného produktu spoření na stáří nebo před kalendářním rokem, ve kterém poplatník dosáhne 60 let věku, dojde k výplatě peněžních prostředků, nebo plnění z něho nebo k odepsání majetku z dlouhodobého investičního produktu, a to ve prospěch poplatníka, který produkt sjednal. Jsou však stanoveny 3 výjimky z tohoto pravidla.

Výjimka v bodě 1 je stanovena pro případy, kdy k takové výplatě, plnění nebo odepsání dojde při invaliditě poplatníka ve třetím stupni. Invalidita ve třetím stupni totiž také představuje životní událost, na kterou je spoření určeno (viz odstavec 1 písm. a) bod 2, podle kterého je možné v podmínkách produktu umožnit výplatu, plnění nebo odepsání i v případě invalidity ve třetím stupni), neboť i v tomto případě je snížena výdělečná schopnost poplatníka. Není tedy žádoucí ho v této situaci postihovat povinností vrácení daňové podpory, kterou v minulosti na tento daňově podporovaný produkt čerpal.

V bodě 2 je výjimka stanovena pro situace, kdy dojde k výplatě, plnění nebo odepsání z důvodu zániku poskytovatele produktu nebo z důvodu, že poskytovateli bylo odňato povolení k poskytování daného produktu. V takovém případě nejsou podmínky daňové podpory porušeny zaviněním poplatníka, ale z důvodů na straně poskytovatele produktu, není proto chtěné poplatníka trestat nutností navrácení daňové podpory poskytnuté na tento produkt. Podmínkou však je, že poplatník obdržené naspořené peněžní prostředky do 1 měsíce od jejich přijetí vloží na jiný daňově podporovaný produkt spoření na stáří stejného druhu, tedy pokračuje

ve spoření na stáří. Speciální úprava se týká penzijního připojištění se státním příspěvkem, které již nelze nově založit (s výjimkami vyplývajícími z § 191 odst. 1 ZDPS), ale bylo nahrazeno institutem doplňkového penzijního spoření, proto je nutno naspořené prostředky vložit na tento produkt, případně je převést do transformovaného fondu jiné penzijní společnosti.

Další výjimka je stanovena v bodě 3 pro případ plnění z doplňkového penzijního spoření, které je podle ZDPS navázáno na dosažení věku o 5 let nižšího, než je důchodový věk podle zákona č. 155/1995 Sb., o důchodovém pojištění, ve znění pozdějších předpisů, viz § 22 odst. 4 a § 23 odst. 6 ZDPS, tzv. předdůchody. V případě takového čerpání dávek nevznikne povinnost navrácení daňové podpory podle odstavců 4 a 5 ani důsledky uvedené v odstavci 6.

Písmeno b) stanoví povinnost navrácení daňové podpory v případě výplaty, plnění nebo odepsání z produktu spoření na stáří ve prospěch jiného poplatníka, než který produkt sjednal. Výjimky z tohoto pravidla odpovídají případům, pro které mohou být takové výplata, plnění nebo odepsání umožněny podle odstavce 1 písm. b), s výjimkou plnění povinností stanovených jinými právními předpisy. Pokud tedy dojde k výplatě, plnění nebo odepsání ve prospěch jiného poplatníka z důvodu smrti poplatníka, který produkt sjednal, z důvodu úplaty poskytovateli tohoto produktu nebo v rámci obchodování na dlouhodobém investičním produktu, nevzniká povinnost vrátit daňovou podporu, v jiných případech takové výplaty, plnění nebo odepsání tato povinnost vzniká.

Písmeno c) stanoví povinnost navrácení daňové podpory v případě, že dojde k zániku produktu spoření na stáří bez toho, že by z něho byly vyplaceny nějaké peněžní prostředky nebo došlo k plnění z něho nebo k odepsání majetku v případě dlouhodobého investičního produktu. Jedná se o ne příliš časté případy, kdy produkt zanikne a zároveň na něm poplatník nenaspořil dostatečně vysokou částku, aby mu vznikl nárok na nějaké plnění, výplatu či odepsání z něho, v případě penzijního připojištění a doplňkového penzijního spoření se může jednat o situace, kdy jsou tyto produkty poplatníkem vypovězeny dříve, než vznikne nárok na odbytné, viz výše. Výjimka je opět stanovena pro zánik z důvodu smrti poplatníka, zánik z důvodu zániku poskytovatele produktu nebo odnětí povolení k poskytování daného produktu a také pro situaci, kdy produkt spoření na stáří sice zanikne, ale poplatník současně převede naspořené peněžní prostředky a majetek na jiný daňově podporovaný produkt spoření na stáří stejného druhu. Druhem produktu spoření na stáří se přitom myslí položky v jednotlivých písmenech § 15a odst. 1 ZDP. Výjimka z povinnosti vracet daňovou podporu stanovena pro případ převedení naspořených prostředků na jiný daňově podporovaný produkt spoření na stáří stejného druhu umožňuje poplatníkům změnit smluvní stranu, u které mají daný produkt zřízený (např. z důvodu poskytování vyšších úroků nebo nižších poplatníků za vedení produktu), aniž by ztratili daňovou podporu z důvodu předčasného ukončení produktu. Při takovém převodu je totiž zachován smysl daňové podpory, naspořené peněžní prostředky a majetek jsou pouze převáděny jinam a poplatník dál pokračuje ve spoření na stáří. Převod se přitom má týkat všech naspořených peněžních prostředků a majetku, avšak samozřejmě může dojít k situaci, kdy musí být hrazeny např. poplatky za daný převod; peněžní prostředky, kterými je taktový poplatek placen, potom už nejsou naspořenými prostředky a zaplacení takového poplatku nebrání využití možnosti převodu peněžních prostředků a majetku bez nutnosti navracet daňovou podporu. Jako speciální případ je uvedena výjimka pro převod naspořených prostředků z penzijního připojištění na doplňkové penzijní spoření, který je umožněn v § 191 ZDPS. Pokud poplatník po takovém převodu naplní podmínky pro vrácení daňové podpory produktu podpory spoření na stáří, navrácí i daňovou podporu využitou v době, kdy byly peněžní prostředky a majetek na již zaniklém produktu spoření na stáří.

Písmeno d) se týká pouze dlouhodobého investičního produktu a obdobného produktu a stanoví, že k navrácení daňové podpory dojde také tehdy, kdy výnosy z majetku vedeného v rámci

tohoto produktu nejsou poplatníkovi vyplaceny ve prospěch tohoto produktu, ale jinam, typicky na jiný účet. Smyslem daňové podpory produktů spoření na stáří totiž je podporovat kumulaci prostředků na daném produktu až do splnění podmínky „120 kalendářních měsíců, 60 let věku“, a to nejen příspěvků poplatníka, případně jeho zaměstnavatele, ale také výnosů plynoucích z majetku vedeného v rámci tohoto produktu. V případě, kdy si poplatník výnosy z majetku vedeného v rámci dlouhodobého investičního produktu nebo obdobného produktu tedy nechává vyplácet mimo tento produkt, to znamená, že s nimi může ihned nakládat a nespoří je na stáří, vzniká povinnost navrácení daňové podpory tohoto produktu.

Odstavec 5 stanoví, co se rozumí navrácením daňové podpory produktu spoření na stáří.

Podle písmena a) poplatníkovi vzniká příjem podle § 10 ZDP ve výši úhrnu příspěvků zaplacených na produkt spoření na stáří, kterého se skutečnost podle odstavce 4 týká, které byly odečteny od základu daně za bezprostředně předcházejících 10 zdaňovacích období. Tím dochází ke zvýšení základu daně o částku, o kterou byl v předcházejících 10 zdaňovacích obdobích snížen. Zvolená desetiletá doba vychází z maximální lhůty pro stanovení daně a také doby, po kterou lze požadovat uchovávání dokladů o příspěvcích odečtených od základu daně a příspěvcích hrazených zaměstnavatelem, které byly od daně osvobozeny. Pokud v uplynulých 10 zdaňovacích obdobích došlo k převedení naspořených peněžních prostředků a majetku vedeného v rámci tohoto produktu z jiného daňově podporovaného produktu spoření na stáří stejného druhu, počítají se do úhrnu příspěvků, ze kterého vzniká příjem podle § 10 ZDP, i příspěvky zaplacené na tento předchozí produkt, které byly odečteny od základu daně v uplynulých 10 zdaňovacích obdobích. Stejně tak se postupuje, pokud v průběhu uvedených 10 zdaňovacích období poplatník převáděl naspořené peněžní prostředky a majetek mezi více produkty téhož druhu.

Písmeno b), obdobně jako písmeno a), stanoví vrácení daňové podpory, která byla čerpána v uplynulých 10 zdaňovacích obdobích. V tomto případě jde o specifikum dlouhodobého investičního produktu a obdobného produktu, protože podle § 4 odst. 1 písm. zm) ZDP jsou od daně osvobozeny příjmy z převodu majetku vedeného v rámci takového produktu, který je daňově podporovaným produktem spoření na stáří. Pokud produkt přestane být daňově podporovaným, je třeba zdanit příjmy, které byly dříve z důvodu daňové podpory osvobozeny. Stanoví se proto, že vzniká příjem ve výši těchto dříve osvobozených příjmů, přičemž tyto příjmy se pro tyto účely sníží o související výdaje stejně, jako by tomu bylo, kdyby byly standardně zdaňovány ve zdaňovacím období, ve kterém vznikly. Jedná se tedy o výdaje uvedené v § 10 odst. 4 a 5 ZDP. Zároveň se v části věty za středníkem stanoví, že příjmem, který vzniká v případě navrácení daňové podpory, nejsou ty příjmy, které by byly osvobozeny od daně při svém vzniku, i kdyby nešlo o převod majetku na daňově podporovaném dlouhodobém investičním produktu nebo obdobném produktu. Osvobození od daně může totiž nastat i např. podle § 4 odst. 1 písm. w) a x) ZDP, a pokud daný příjem splňoval při svém vzniku i tyto jiné podmínky pro osvobození, nemá být nyní dodanován z důvodu vrácení daňové podpory, protože stále existuje jiný důvod pro jeho osvobození. Z toho vyplývá, že poplatník by si měl uchovávat záznamy o pohybech majetku na daňově podporovaném dlouhodobém investičním produktu nebo obdobném produktu pro případ vzniku povinnosti navrácení daňové podpory, protože bude muset prokazovat případné tituly pro to, aby tyto příjmy nemusely být zahrnuty do úhrnu příjmů vzniklých za posledních 10 zdaňovacích období (tj., že by se v daných uplynulých zdaňovacích obdobích jednalo o osvobozené příjmy). Stejně jako v případě písmene a) se dodanění týká i příjmů z předchozích produktů stejného druhu.

Podle písmena c) poplatníkovi vznikne příjem podle § 6 ZDP, tedy příjem ze závislé činnosti, ve výši úhrnu příspěvků hrazených zaměstnavatelem na tento produkt, které byly ve zdaňovacím období, ve kterém dochází k navrácení daňové podpory, a v 10 bezprostředně

předcházejících zdaňovacích obdobích osvobozeny od daně z příjmů. Dochází tak *de facto* ke zvýšení základu daně o příspěvky zaměstnavatele, které byly v uvedených obdobích osvobozeny od daně. Na rozdíl od vzniku příjmu podle § 10 ZDP podle písmena a) zde vzniká příjem i ve výši příspěvků zaměstnavatele zaplacených ve zdaňovacím období, ve kterém k navracení daňové podpory dochází, a to z důvodu, že zaměstnavatel platí za poplatníka měsíční zálohy na daň z příjmů ze závislé činnosti a osvobození příspěvků zaplacených zaměstnavatelem za předcházející část zdaňovacího období, kdy ještě šlo o daňově podporovaný produkt, již bylo promítnuto do těchto záloh. Aby zaměstnavatel nemusel opravovat již zaplacené zálohy, stanoví se v části věty za středníkem, že takto vzniklý příjem podle § 6 ZDP se nepovažuje za příjem vyplácený plátcem daně z příjmů ze závislé činnosti. Zálohy zaplacené zaměstnavatelem tak zůstávají beze změny i v případě, že nastane některá ze skutečností uvedených v odstavci 4, a zaměstnanec je povinen navrátit daňovou podporu tak, že sám uvede v daňovém priznání příjem podle § 15b odst. 5 písm. c) ZDP. Vzhledem k tomu, že se vzniklý příjem nepovažuje za vyplácený plátcem daně, neplatí se z něho pojistné na sociální zabezpečení a příspěvek na státní politiku zaměstnanosti ani pojistné na veřejné zdravotní pojištění. Stejně jako v případě písmen a) a b) se dodanění týká i příjmů z předchozích produktů stejného druhu.

Odstavec 6 stanoví další důsledky toho, že nastane některá skutečnost, která má za následek navrácení daňové podpory produktu spoření na stáří, uvedená v odstavci 4. Tyto další důsledky nespočívají v navracení dříve využitě podpory, ale týkají se budoucího zacházení s takovým produktem.

Písmeno a) stanoví, že produkt spoření na stáří přestane být daňově podporovaný. Podle bodu 1 přestane být daňově podporován od zdaňovacího období (tedy od jeho počátku), ve kterém k některé ze skutečností uvedených v odstavci 4 došlo, pro účely odečtení nezdanitelných částí základu daně a pro účely osvobození příjmů z převodu majetku vedeného v rámci dlouhodobého investičního produktu. To tedy brání tomu, aby poplatník v daném zdaňovacím období snížil svůj základ daně o příspěvky zaplacené na daný produkt spoření na stáří předtím, než přestal být daňově podporovaný. Zároveň je v důsledku bodu 1 znemožněno, aby si poplatník odečítal od základu daně příspěvky zaplacené na takový produkt spoření na stáří v budoucnu, a to i v případě, že by byly opět splněny podmínky jeho daňové podpory uvedené v odstavci 1 (tedy došlo ke změně smlouvy); jakmile tedy jednou dojde k situaci, která má za následek navrácení daňové podpory daného produktu, nelze už nikdy od základu daně odečítat příspěvky zaplacené na tento produkt. Obdobně to platí i pro osvobození příjmů z převodu majetku vedeného v rámci dlouhodobého investičního produktu nebo obdobného produktu.

Bod 2 upravuje konec daňové podpory produktu pro účely osvobození příjmu zaměstnance v podobě příspěvku uhrazeného na daný produkt zaměstnavatelem. Z výše uvedených důvodů, že zaměstnavatel promítá osvobození příspěvku placeného na daňově podporovaný produkt spoření na stáří do záloh na daň za jednotlivé kalendářní měsíce, se stanoví, že produkt přestává být daňově podporovaný, a tedy toto osvobození se neuplatní, až od kalendářního měsíce následujícího po měsíci, ve kterém ke skutečnosti podle odstavce 4 došlo. O tom musí poplatník svého zaměstnavatele informovat podle odstavce 3 a zaměstnavatel následně nebude osvobození v dalších zálohách na daň uplatňovat.

Podle písmene b) má skutečnost, která má za následek navrácení daňové podpory, vliv i na určení základu daně při zdanění plnění plynoucích z produktů spoření na stáří podle § 8 odst. 6 ZDP, tedy pouze penzijního připojištění se státním příspěvkem, penzijního pojištění, doplňkového penzijního spoření a soukromého životního pojištění. Na dlouhodobý investiční produkt ani obdobný produkt vedený na území jiného členského státu Evropské unie se toto

ustanovení z logiky věci neuplatní, protože z těchto produktů neplynou plnění. Tento způsob navrácení daňové podpory vychází z dosavadní právní úpravy obsažené v dosavadním § 8 odst. 6 a 7 ZDP, která u některých plnění z uvedených produktů omezovala snížení daně o příspěvky zaplacené zaměstnavatelem. V souvislosti s novou koncepcí daňové podpory se toto pravidlo stanoví obecně pro všechna plnění, která z těchto produktů poplynou poté, co byly porušeny podmínky pro daňovou podporu.

Jsou však stanoveny čtyři výjimky. Podle bodu 1 se pro určení základu daně budou zohledňovat příspěvky zaměstnavatelů, které představují příjem podle odstavce 5 písm. c) tohoto ustanovení, neboť jejich neuznáním při určení základu daně z plnění z tohoto produktu by došlo k jejich dvojitmu zdanění (jednou jako příjmu podle § 6 a podruhé v rámci plnění z daného produktu, které by o výši těchto příspěvků nebyl pro účely zjištění základu daně snížen). Podle druhé výjimky, uvedené v bodě 2, se pro účely základu daně budou zohledňovat příspěvky zaměstnavatele, které nebyly od daně z příjmů osvobozeny podle § 6 odst. 9 písm. p). Jedná se např. o situaci, kdy produkt spoření na stáří přestal být daňově podporovaným z důvodu změny podmínek produktu tak, že již nejsou splněny podmínky uvedené v odstavci 1 nebo 2, a příspěvky zaměstnavatele tak již nejsou od daně osvobozené. Třetí výjimka, uvedená v bodě 3, se přebírá z dosavadního § 8 odst. 6 ZDP a týká se situací, kdy by po nabytí účinnosti tohoto zákona poplatník převedl na své nově vzniklé doplňkové penzijní spoření prostředky z penzijního připojištění se státním příspěvkem, na které mu zaměstnavatel přispíval před 1. lednem 2000. Tehdy placené příspěvky zaměstnavatele totiž nebyly osvobozené od daně z příjmů na straně poplatníka, byly už tedy jednou zdaněny a musí být o ně snížen základ daně při výplatě plnění z doplňkového penzijního spoření, jinak by došlo k jejich dvojitmu zdanění. Čtvrtá výjimka, uvedená v bodě 4, je obdobná výjimce podle bodu 3 a je přebírána z dosavadního § 8 odst. 7 ZDP. Týká se situací, kdy poplatník po nabytí účinnosti tohoto zákona převedl své prostředky z jednoho soukromého životního pojištění na jiné. Pokud mu totiž na původní soukromé životní pojištění přispíval zaměstnavatel před 1. lednem 2001, nebyly tyto příspěvky osvobozené od daně, a proto o ně při výplatě plnění musí být snížen základ daně, aby nebyly zdaněny dvakrát. Na jiné než uvedené situace převodu prostředků mezi dvěma produkty spoření na stáří se ustanovení bodů 3 a 4 nepoužijí, protože podle přechodného ustanovení pod bodem 2 se tato navrhovaná nová úprava použije pouze na produkty spoření na stáří vzniklé po nabytí účinnosti tohoto zákona; na produkty na stáří vzniklé přede dnem nabytí účinnosti tohoto zákona, na které přispíval zaměstnavatel před 1. lednem 2000, resp. 1. lednem 2001, se tedy použije dosavadní právní úprava, včetně § 8 odst. 6 a 7 ZDP.

K bodu 11 [§ 35ba odst. 1 písm. b)]:

Pro účely priznání slevy na dani na manžela podle § 35ba odst. 1 písm. b) ZDP zákon v tomto ustanovení obsahuje výčet příjmů, které se nezahrnují do limitu vlastních příjmů manžela. U vybraných osvobození příjmu od daně z příjmů fyzických osob (§ 4 odst. 1 písm. a) a b) ve vazbě na § 4b odst. 4 ZDP, § 4a písm. j) ZDP a § 6 odst. 9 písm. p) ve vazbě na nový § 15b odst. 5 ZDP) ZDP stanoví, že při nesplnění podmínek pro osvobození příjmu je tento příjem klasifikován jako příjem ke zdanění v zákonem stanoveném zdaňovacím období. Obdobná právní úprava je pak zakotvena u vybraných nezdanitelných částí základu daně (§ 15 odst. 3 a 4 ve vazbě na § 4b odst. 5 ZDP a nový § 15b odst. 5 ZDP). Vzhledem k tomu, že se jedná o opatření s cílem dodatečného zdanění dříve poskytnutých daňových výhod, tj. nejedná se o vznik nového příjmu, navrhuje se tyto příjmy výslovně zahrnout do výčtu příjmů, které se pro účely slevy na dani na manžela nezahrnují do vlastního příjmu tohoto manžela. Dále se navrhuje legislativně technická úprava, kdy se doplňují odkazy na příslušné zákony a zároveň se ruší

nenormativní odkaz v poznámce pod čarou.

K bodu 12 [§ 36 odst. 2 písm. k]):

Navrhuje se legislativně-technická úprava navazující na nové znění § 8 odst. 1 písm. e) a f) a § 8 odst. 6 ZDP.

K bodu 13 [zrušení § 36 odst. 2 písm. o]):

Ustanovení § 36 odst. 2 písm. o) ZDP se zrušuje, neboť v něm upravená plnění jsou pokryta novým zněním § 36 odst. 2 písm. k) ZDP.

K bodu 14 (§ 38g odst. 5):

S ohledem na změnu legislativního uchopení podpory spoření na stáří se upravuje ustanovení, podle kterého mají poplatníci daně z příjmů fyzických osob povinnost podat daňové přiznání v případě porušení podmínek, za kterých je od daně osvobozen příspěvek placený na jejich produkt spoření na stáří jejich zaměstnavatelem. Povinnost tyto příspěvky v okamžiku, kdy jsou porušeny podmínky daňové podpory takového produktu, dodanit, už není stanovena jen pro soukromé životní pojištění, jako tomu bylo podle dosavadní právní úpravy [viz dosavadní znění § 6 odst. 9 písm. p) bod 3 ZDP], ale je obecně stanovena pro všechny daňově podporované produkty spoření na stáří v nově navrhovaném § 15b odst. 5 písm. c) ZDP. Pokud tedy poplatníkovi vznikne příjem ze závislé činnosti podle uvedeného ustanovení, je povinen tento příjem uvést v daňovém přiznání, neboť podle § 15b odst. 5 písm. c) části věty za středníkem ZDP se tento příjem nepovažuje za příjem vyplácený plátcem daně z příjmů ze závislé činnosti a tento tedy neprovede srážku daně z takového příjmu.

K bodu 15 [§ 38k odst. 5 písm. f]):

V návaznosti na stanovení souhrnného limitu v § 15 odst. 5 ZDP dochází k úpravě skutečností, které má poplatník prohlašovat u plátce daně. Nově poplatník bude činit u plátce daně prohlášení o tom, v jaké výši chce příspěvky zaplacené na uvedené produkty odečíst od základu daně podle § 15 odst. 5 ZDP v rámci výpočtu daně a ročního zúčtování záloh provedených plátcem daně. Úprava je navržena z důvodu, aby při následném navrácení daňové podpory bylo zřejmé, jakou výši příspěvků, které byly poplatníkem odečteny od základu daně, je nutné dodanit v souvislosti s navrácením daňové podpory u jednotlivého produktu. Vzhledem k tomu, že se zavádí souhrnný pojem produkt spoření na stáří, používá se i v tomto ustanovení a písmeno g) se zrušuje.

K bodu 16 [§ 38k odst. 5 písm. g]):

Písmeno g) se zrušuje v návaznosti na začlenění jeho obsahu do písmene f).

K bodu 17 [§ 38l odst. 1 písm. i]):

V návaznosti na rozšíření okruhu částek, které lze odečíst od základu daně podle § 15 odst. 5 ZDP, o příspěvky na dlouhodobý investiční produkt podle ZPKT nebo obdobný produkt v EU nebo ve státě tvořícím Evropský hospodářský prostor (viz definice produktu spoření na stáří v § 15a odst. 1 ZDP), se doplňuje, jakým způsobem poplatník prokazuje existenci tohoto produktu a výši na něj připsaných příspěvků svému plátcem daně.

K bodu 18 [§ 38l odst. 1 písm. l]):

Vzhledem k tomu, že ve věci statusu osoby zdravotně znevýhodněné již nerozhoduje Úřad práce České republiky, ale okresní správa sociálního zabezpečení, viz § 6 odst. 4 písm. a) bod 18 zákona č. 582/1991 Sb., o organizaci a provádění sociálního zabezpečení, ve znění

pozdějších předpisů, upravuje se nesprávné uvedení úřadu v daném ustanovení.

K bodu 19 [poznámka pod čarou č. 136]:

Vzhledem k tomu, že nařízení EU, na které je v poznámce pod čarou odkazováno, bylo již vícekrát novelizováno, se doplňují slova „, v platném znění“.

K čl. II

Přechodná ustanovení

K bodu 1:

Toto přechodné ustanovení stanovuje, že pro uplatnění daně, jakož i práv a povinností vyplývajících ze zákona za zdaňovací období započatá před účinností tohoto zákona se použijí právní předpisy platné do dne předcházejícího účinnosti tohoto zákona (dosavadní právní předpisy).

K bodu 2:

Přechodné ustanovení se týká výplaty prostředků účastníka důchodového spoření, tedy plnění, které bylo poskytováno podle zákona č. 376/2015 Sb., o ukončení důchodového pojištění, ve znění zákona č. 183/2017 Sb. Tyto výplaty by již měly být ukončeny, proto již jejich úprava není obsažena v nově navrhovaném znění § 4 odst. 1 písm. l) ZDP, avšak pro jistotu se navrhuje přechodné ustanovení, na základě kterého se i na případné budoucí výplaty použije § 4 odst. 1 písm. l) bod 3 v dosavadním znění.

K bodu 3:

Účelem toho přechodného ustanovení je zajistit, aby poplatníci, kteří uzavřeli smlouvu o penzijním připojištění se státním příspěvkem, doplňkovém penzijní spoření, penzijním pojištění nebo soukromém penzijním pojištění přede dnem nabytí účinnosti tohoto zákona, mohli pro tyto produkty i nadále využívat takový daňový režim, který byl účinný v okamžiku uzavření smlouvy, včetně výplat z těchto produktů. Nedochozí tak k nepravé retroaktivitě, kdy by se v průběhu existence uvedených produktů měnilo daňové zacházení s nimi, a je respektováno legitimní očekávání poplatníků. Výjimka se však stanoví pro nastavení maximálních částek, které lze z titulu příspěvků na tyto produkty odečíst od základu daně. Podle dosavadní právní úpravy bylo možné odečíst maximálně 24 tis. Kč zaplacených na penzijní připojištění se státním příspěvkem, penzijní pojištění nebo doplňkové penzijní spoření a 24 tis. Kč zaplacených na soukromé životní pojištění. Vzhledem k tomu, že nově se stanoví souhrnný limit 48 tis. Kč na všechny produkty spoření na stáří, se stanoví, že se nepoužijí uvedené dva limity podle jednotlivých druhů produktů, ale použije se nový souhrnný limit i na stávající produkty (viz přechodné ustanovení v bodě 6), tedy i u těchto jednotlivých produktů bude moci být uplatněno více než 24 tis. Kč, pokud bude celkově uplatněno nejvýše 48 tis. Kč za všechny produkty.

K bodu 4:

Stanoví se přechodné ustanovení s ohledem na odlišnou úpravu, která platila pro příspěvky zaměstnavatele na soukromé životní pojištění zaplacené před 1. lednem 2015 a v důsledku přechodných ustanovení k novele ZDP obsažené v zákoně č. 267/2014 Sb. platí pro tyto příspěvky i nadále. Tyto příspěvky jsou zdaňovány v odkupném poskytnutém pojišťovnou (nejsou totiž od něho odečítány), pokud by tedy byly navíc zahrnovány i do vzniku příjmu poplatníka podle § 15b odst. 5 písm. c), docházelo by k jejich dvojímu zdanění. Proto se stanoví,

že se na ně stále použije právní úprava ve znění účinném před 1. lednem 2015.

K bodu 5:

Podle navrhovaného přechodného ustanovení se maximální celkový limit příspěvků zaměstnavatele na daňově podporované produkty na stáří, které jsou osvobozeny od daně z příjmů podle § 6 odst. 9 písm. p) ZDP, ve znění účinném ode dne nabytí účinnosti tohoto zákona, tedy částka 50 tis. Kč, snižuje o výši příspěvků zaměstnavatele osvobozených podle uvedeného ustanovení ve znění účinném přede dnem nabytí účinnosti tohoto zákona, tedy o výši osvobozených příspěvků zaměstnavatele na penzijní připojištění se státním příspěvkem, doplňkové penzijní spoření, penzijní pojištění a soukromé životní pojištění vzniklá přede dnem nabytí účinnosti tohoto zákona; na tyto příspěvky se použije dosavadní právní úprava v důsledku přechodného ustanovení uvedeného v bodu 3. Tato konstrukce zajišťuje, že poplatník bude mít osvobozeny příspěvky zaměstnavatele na produkty spoření na stáří vždy v maximální výši 50 tis. Kč.

K bodu 6:

Přechodné ustanovení navazuje na přechodné ustanovení v bodě 3 a stanoví, že maximální celkový limit příspěvků na daňově podporované produkty na stáří, který lze odečíst od základu daně podle § 15 odst. 5 ZDP, ve znění účinném ode dne nabytí účinnosti tohoto zákona, tedy částka 48 tis. Kč, se použije i na příspěvky, které si poplatník odečítá od základu daně za dané zdaňovací období podle § 15 odst. 5 a 6 ZDP ve znění účinném přede dnem nabytí účinnosti tohoto zákona, tedy o výši příspěvků na penzijní připojištění se státním příspěvkem, doplňkové penzijní spoření, penzijní pojištění a soukromé životní pojištění vzniklá přede dnem nabytí účinnosti tohoto zákona. Tato konstrukce zajišťuje, že od základu daně poplatníka budou vždy odečteny příspěvky na produkty spoření na stáří v maximální výši 48 tis. Kč, bez ohledu na to, zda půjde o produkt spoření na stáří podle nové právní úpravy, či produkty podle dosavadní právní úpravy.

K části druhé, čl. III

Změna zákona o České národní bance

K bodům 1 a 2 (§ 43f odst. 1):

V návaznosti na novelu ZSÚ upravující způsob určení výše účelně vynaložených nákladů vzniklých poskytovateli v souvislosti s předčasným splacením spotřebitelského úvěru na bydlení se výslovně stanoví, že uveřejňování průměrů zápůjčních úrokových sazeb pro účely stanovení výše účelně vynaložených nákladů vzniklých v souvislosti s předčasným splacením spotřebitelského úvěru na bydlení podle ZSÚ není porušením ochrany důvěrnosti statistických dat.

K bodům 3 a 4 (§ 46e odst. 3):

Česká národní banka se ve své praxi setkala s případy, kdy v důsledku promlčení, resp. dříve prekluze, zanikla trestnost. Důvodem přitom nebylo prodlení, ani nepřiměřené průtahy na straně České národní banky, ale zdlouhavé projednávání věci orgány činnými v trestním řízení bez adekvátního výsledku nebo opakované nebo dlouhé projednávání věci v rámci soudního přezkumu. Reakcí byla zvláštní právní úprava v § 46e odst. 3 zákona o České národní bance s delší dobou promlčení u závažnějších přestupků. Nejde o specifikum finančního trhu, srov. v té souvislosti zvláštní právní úpravu v § 23 zákona č. 143/2001 Sb., o ochraně hospodářské soutěže a o změně některých zákonů (zákon o ochraně hospodářské soutěže), ve znění pozdějších předpisů. S ohledem na vývoj judikatury správních soudů však vyvstala potřeba

ustanovení § 46e odst. 3 zákona o České národní bance doplnit. Předně je potřeba reagovat na rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 25. 9. 2020, čj. 10 Afs 72/2020 - 76, č. 4091/2020 Sb. NSS, ve kterém soud vyslovil názor, že *„Délka promlčecí doby u těch přestupků, kde zvláštní zákon nestanoví horní sazbu pokuty ve výši 100 000 Kč, ale pouze způsob výpočtu pokuty (např. procentem z předem nejasné částky), činí jeden rok [§ 30 písm. a) zákona č. 250/2016 Sb., o odpovědnosti za přestupky a řízení o nich].“*. Tedy je nutné v § 46e odst. 3 zákona o České národní bance doplnit, že i tam, kde není stanovena peněžitá sankce, u níž horní hranice činí alespoň 1 000 000 Kč, ale horní hranice sazby je odvozena od neoprávněného majetkového prospěchu nebo od výše ročního obrátu (tyto sazby typicky *de facto* přesahují hranici 1 000 000 Kč), je potřeba zajistit aplikaci delší promlčecí lhůty. V této věci lze odkázat na aktuálně soudně projednávaný případ společnosti Fair Credit International, SE (černé bankovníctví), kdy zákon o bankách neupravuje peněžitou sankci za neoprávněné přijímání vkladů, ale horní hranici sazby odvozuje pouze od dvou kritérií, a to výše neoprávněného (majetkového) prospěchu nebo od kritéria čistého ročního obrátu. Pokud by se právní názor Nejvyššího správního soudu shora uvedený stal konsistentně judikovaným, znamenalo by to zásadní disproporci, kdy v případě těch nejzávažnějších přestupků (kde není peněžitá sankce, ale pokuta je odvozena podle jiných kritérií) by platila kratší promlčecí lhůta. Pojmeme „roční obrát“ v tomto ustanovení rozumí mj. „čistý roční obrát“ podle ZSUD [např. v § 27b odst. 4 písm. e)] nebo ZOB [např. § 36e odst. 6 písm. e)] nebo „celkový roční obrát“ např. podle § 164 odst. 4 písm. b) ZPKT nebo § 604 odst. 6 písm. b) ZISIF.

Dále se upravuje, že do promlčecí doby se nezapočítává doba řízení vedeného v souvislosti s řízením ve věci přestupku před soudem ve správním soudnictví nebo doba trestního řízení. Inspirací § 46e odst. 4 písm. a) zákona o České národní bance je zejména § 23 zákona o ochraně hospodářské soutěže, další důvody vycházejí z relevantních důvodů upravených v § 32 zákona o odpovědnosti za přestupky a řízení o nich. Ustanovení § 32 zákona o odpovědnosti za přestupky a řízení o nich bylo (nepřímo i z podnětu ČNB směrem k poradnímu sboru ministra vnitra) změněno zákonem č. 417/2021 Sb., kterým se mění zákon č. 250/2016 Sb., o odpovědnosti za přestupky a řízení o nich, ve znění pozdějších předpisů, a některé další zákony, a nově zní: *„(3) Odpovědnost za přestupek zaniká nejpozději 3 roky od jeho spáchání; jde-li o přestupek, za který zákon stanoví sazbu pokuty, jejíž horní hranice je alespoň 100 000 Kč, odpovědnost za přestupek zaniká nejpozději 5 let od jeho spáchání. Do této doby se nezapočítává doba, po kterou trvala některá ze skutečností podle odstavce 1.“*. Důvodová zpráva k této změně uvedla: *„Navrhuje se výslovně zdůraznit, že mezní tříletá nebo pětiletá promlčecí doba podle § 32 odst. 3 neběží po dobu trvání některé ze skutečností podle § 32 odst. 1 (tj. skutečností působících stavení běhu promlčecí doby). Uvedené pravidlo vyplývalo již ze stávající právní úpravy, což potvrdil závěr č. 165 ze zasedání poradního sboru ministra vnitra ke správnímu řádu a správnímu trestání ze dne 21. 9. 2018: „Mezní promlčecí doba podle § 32 odst. 3 zákona o odpovědnosti za přestupky neběží po dobu, kdy se běh promlčecí doby staví. Při určování konce této mezní promlčecí doby je tudíž nutno přičíst dobu, po kterou trvala některá ze skutečností uvedených v § 32 odst. 1 písm. a) až d) zákona o odpovědnosti za přestupky.“ V rozhodovací praxi Nejvyššího správního soudu se nicméně objevil názor odlišný, a to konkrétně v rozsudku ze dne 24. 4. 2018 č. j. 8 Afs 76/2017 - 88 (srov. zejména bod 27 a 28). Z předmětného rozhodnutí lze nepřímo dovodit, že Nejvyšší správní soud zřejmě považuje mezní promlčecí dobu za konečnou (nepřekročitelnou), přičemž do ní započítává rovněž dobu, po kterou se běh promlčecí doby staví – v podrobnostech viz citovaný závěr poradního sboru. Podle navržené úpravy by v budoucnu již neměly vznikat výkladové pochybnosti o tom, že při určování konce mezní promlčecí doby stanovené v § 32 odst. 3 je nutno přičíst dobu, po kterou trvala některá ze skutečností uvedených v § 32 odst. 1 písm. a) až d).“*. Obdobně srov. např.

§ 22b odst. 2 zákona o ochraně hospodářské soutěže.

K části třetí, čl. IV

Změna zákona o penzijním připojištění se státním příspěvkem

K bodu 1 až 3 [§ 2 a § 19 odst. 1 zrušení písmen f) a g)]:

Cílem navrhované úpravy je sladit některé podmínky pro účast a zánik účasti u penzijního připojištění s podmínkami pro účast v doplňkovém penzijní spoření. V současné době má účastník, u kterého dojde při neplnění podmínek účasti k zániku penzijního připojištění ze zákona, možnost převést prostředky do doplňkového penzijního spoření. Jedná se o ukončení trvalého pobytu účastníka na území České republiky či jeho ztráty bydliště na území členského státu Evropské unie a ukončení účasti v důchodovém pojištění nebo ve veřejném zdravotním pojištění v České republice. Ohledně této právní úpravy obdrželo Ministerstvo financí několik stížností, problematikou se zabývala i Evropská komise. Stávající podmínky, s ohledem na mobilitu občanů v rámci Evropské unie a potřebu zachování nároků účastníků, lze považovat za příliš tvrdé, a to zejména s ohledem na od roku 2013 nově upravený systém doplňkového penzijního spoření, kde již také nejsou svázány podmínky pro účast s podmínkami pro nárok na státní příspěvek. V praxi nejsou účastníci v těchto situacích také vždy správně informováni o svých možnostech a přicházejí tak o již nabyté nároky na státní příspěvek a musí také řešit tzv. dodanění, pokud namísto převodu volí odbytné. Navrhovaná změna těmto situacím zamezí.

K bodu 4 a 5 (§ 21 odst. 5 a § 23 nový odstavec 2):

V praxi může nastat situace, kdy účastník i fyzická osoba či osoby určené ve smlouvě zemřou společně, např. při dopravní nehodě. Cílem navrhované úpravy je postavit na jisto, že v situaci, kdy účastník ve smlouvě určil určenou osobu, ale ta zemřela, se postupuje obdobně jako za situace, kdy účastník ve smlouvě žádnou osobu neurčil. Částka vypočtená podle § 23 odst. 3 ZoPP se pak stává ve smyslu § 25 ZoPP předmětem dědictví.

K bodu 6 (nové znění § 29):

Nároky účastníků v transformovaném fondu se již podle současné právní úpravy řídí právní úpravou pro poskytování státního příspěvku v zákoně o doplňkovém penzijním spoření. S ohledem na změny navrhované u podmínek účasti a zániku účasti, kdy by tyto zrušené podmínky bylo nutné přesunout do ustanovení o poskytování státního příspěvku, bylo zvoleno pro zamezení výkladové nejasnosti řešení odkazem na zákon o doplňkovém penzijním spoření.

K části čtvrtá, čl. V

Změna exekučního řádu

K bodům 1 a 2 (§ 34 odst. 3):

Při poskytování součinnosti ze strany subjektů finančního trhu soudním exekutorům dochází v praxi k nadbytečným nákladům. Například někteří soudní exekutoři rozesílají dotazy ohledně jediného dlužníka všem finančním institucím na finančním trhu bez jakéhokoli předvýběru např. postupem podle § 33d EŘ. Podle tvrzení finančních institucí musí tyto v některých případech vyřizovat přes jeden milión žádostí o součinnost ročně, což má za následek milionové náklady. Navrhuje se vztáhnout úpravu v § 34 odst. 3 EŘ (pro peněžní ústavy) i na ostatní subjekty finančního trhu, pro které EŘ používá zkratku finanční instituce (pojišťovny, investiční společnosti a investiční fondy, obchodníci s cennými papíry, penzijní společnosti, penzijní fondy podle zvláštního právního předpisu a Garanční systém finančního trhu). Tato

úprava by měla vyřešit problém nadměrných nákladů při poskytování součinnosti obdobně, jako byl vyřešen pro peněžní ústavy.

K bodům 4 a 5 (§ 45 nový odstavec 5 a změna odst. 6):

Změnami v § 34 EŘ dochází k rozšíření okruhu subjektů, které exekutor může požádat o součinnost ve formě automatizované výměny dat. Stejně jako se navrhuje vytvoření rámce pro datovou výměnu v rámci součinností soudních exekutorů a finančních institucí, navrhuje se také doplnění datové výměny při zasílání a přijímání exekučních příkazů – zcela shodně jako pro peněžní ústavy (banky aj.).

K části čtvrté, čl. V

Změna zákona o finančním arbitrovi

K bodům 1 a 2 [§ 1 odst. 1 nové písmeno o) a § 3 odst. 1 nové písmeno o)]:

Působnost finančního arbitra se rozšiřuje i na spory mezi spotřebiteli a poskytovateli dlouhodobého investičního produktu ve vztahu k poskytování tohoto produktu. Dlouhodobý investiční produkt má vždy povahu investičního nebo vkladového produktu, tedy produktů, které již dnes spadají do působnosti finančního arbitra. Navržené rozšíření působnosti bude tedy v praxi znamenat pouze to, že při rozhodování určitých sporů, které již dnes spadají do jeho působnosti, bude finanční arbitr posuzovat i aspekt vztahu mezi poskytovatelem dlouhodobého investičního produktu a majitelem tohoto produktu a plnění povinností, které z tohoto vztahu vyplývají.

K části páté, čl. VI

Změna zákona o dluhopisech

K bodu 1 [§ 6 odst. 1 písm. e)]:

V § 6 odst. 1 se odstraňují nadbytečná slova, protože výnos určený rozdílem mezi jmenovitou hodnotou a emisním kurzem je také výnosem podle § 16.

K bodu 2 [§ 6 odst. 1 písm. g)]:

Upřesňuje se terminologie náležitostí dluhopisů, kdy se uvádí identifikace prvního nabyvatele, který je vlastníkem dluhopisu jen do doby, než jej převede rubopisem (změna vlastníka se tedy nevyznačuje na lícopisu). Cenný papír je platně vydán, když splňuje zákonem stanovené požadavky a stane se majetkem prvního nabyvatele. Viz též § 4 odst. 2 ZDl.

K bodu 3 (§ 9):

Cílem úprav je odstranění duplicit mezi emisními podmínkami a prospektem, je-li vyhotovován. Dle aktuálně platné a účinné právní úpravy obsažené v § 9 ZDl platí, že emisní podmínky obsahují vždy alespoň odkazem na informace obsažené v prospektu určité náležitosti. V případě, že je vypracováván prospekt, je tedy relevantní informace buď duplicitně uvedena v emisních podmínkách i prospektu, nebo se v emisních podmínkách uvádí pouze odkaz na informaci obsaženou v prospektu. Toto dle našeho názoru neposkytuje investorovi žádný komfort ani ochranu navíc a zbytečně zatěžuje emisní podmínky informacemi, které jsou již uvedeny v prospektu. V navrženém textu je povinnost odkázat v emisních podmínkách na informace uvedené v prospektu ponechána pouze pro nejzásadnější informace, u kterých tato duplicita nepředstavuje závažnější problém (odstavec 1) nebo pro informace, které jsou relevantní pro jednotlivé specifické případy stanovené v ZDl nebo různé druhy dluhopisů

(odstavec 3). V ostatních případech se navrhuje povinnost odkazovat v emisních podmínkách na informace uvedené v prospektu odstranit s tím, že by tyto informace měly být uvedeny v emisních podmínkách pouze v případě, že zároveň emitent nevyhotoví a neuveřejní prospekt (odstavce 2 a 4). Rozsah a formu informací uvedených v prospektu upravují nařízení EU.

K bodu 4 (nový § 9a):

K odstavci 1: Je-li dluhopis veřejně nabízen, není-li nejpozději k datu emise uveřejněn prospekt a jedná-li se o tzv. podlimitní emisi dluhopisů, musí emisní podmínky obsahovat také další náležitosti. Ustanovení § 9a ZDl je navrhováno také s ohledem na tzv. Scorecard korporátních dluhopisů, jehož cílem je poskytnout drobným investorům, kteří nemají s podobnou formou investování zkušenosti, nebo postrádají pokročilejší finanční gramotnost, jednoduchý a rychlý nástroj pro počáteční posouzení dluhopisů. Z tohoto nelegislativního nástroje, který vytvořilo Ministerstvo financí, následně zákonodárce formuloval zákonná ustanovení, která musejí být součástí emisních podmínek, aby si investor mohl udělat přehled o celkové situaci a bonitě emitenta, o historii jeho emisí, o důvodu proč emituje atp. Doplnění emisních podmínek v odstavci 2 v tomto smyslu má za cíl zvýšit ochranu investorů do dluhopisů. Tyto povinnosti rozšířených emisních podmínek musí emitent respektovat vždy, když nevyhotovuje prospekt a jedná se o tzv. podlimitní emisi, tedy emisi do 1 mil. €.

K odstavci 2 písm. a): Na rozdíl od ZPKT nepoužívá ani nedefinuje ZDl pojem „údaje o osobě“, čímž se rozumí název, sídlo a IČ (viz změnu provedenou v ZDl zákonem č. 172/2012 Sb.), proto není zřejmé, zda údaje identifikující emitenta podle § 6 ZDl zahrnují i jeho sídlo. Ačkoli je sídlo emitenta dohledatelné v obchodním rejstříku, navrhuje se pro zjednodušení a vyhnutí se případným interpretačním obtížím, aby bylo sídlo uvedeno v emisních podmínkách podlimitních emisí dluhopisů.

K odstavci 2 písm. b): Dluhopisy v současné době emitují i nedávno vzniklé společnosti, u kterých je riziko toho, že nebudou schopné dostát svým závazkům přeci jenom vyšší než u společností fungujících již delší dobu. Problémem je také rozdíl mezi datem zahájení činnosti emitenta a datem jeho vzniku, jelikož si emitent může zakoupit tzv. „ready-made“ společnost, která nevykonávala činnost, ale byla založena např. před pěti lety. Další věci jsou účelově založené společnosti financující společnosti v rámci holdingu, které také nemají dlouhou historii. Uvedení roku a měsíce zahájení činnosti napomůže investorům lépe vyhodnotit riziko spojené s krátkodobě působícími společnostmi a v případě účelově založených společností, společně s dalšími body tohoto návrhu, indikuje nutnost prověření ručitelského prohlášení, finanční záruky a konsolidovaných výsledků skupiny.

K odstavci 2 písm. c): Hlavní předmět činnosti emitenta umožňuje investorovi získat lepší představu o odvětví, ve kterém emitent podniká. Na základě takové informace investor vyhodnocuje potenciál odvětví, postavení společnosti na trhu, saturaci trhu a další informace. To, v kontextu s dalšími informacemi, zajišťuje ucelenější pohled na emisi.

K odstavci 2 písm. d): Výše minimální investice má za hlavní cíl informovat investora o tom, jakou minimální částku musí na nákup dluhopisu vynaložit. Investora to může zajímat především z hlediska diverzifikace, kdy při omezeném investičním rozpočtu distribuuje své prostředky mezi několik investic. Hlavním důvodem je tedy zvýšení informovanosti, která přispívá k celkovému vyhodnocení emise.

K odstavci 2 písm. e): Hlavním důvodem zahrnutí tohoto ustanovení (celkový objem emise) je opět zvýšení informovanosti, která přispívá k celkovému vyhodnocení emise a to primárně z hlediska budoucích finančně-analytických projekcí.

K odstavci 2 písm. f): Účel emise, spolu s obchodním plánem informují o tom, proč společnost vydává dluhopisy, resp. odpovídá na otázku, proč si společnost půjčuje. Také na základě toho

je možné v celkovém kontextu emise lépe posoudit pravděpodobnost návratnosti prostředků investora. Účel emise by měl být jednou z prvních informací, kterou investor prověřuje, jelikož by měl investovat do oborů, kterým rozumí nebo si k nim dokáže opatřit dostatek informací.

K odstavci 2 písm. g): Plánovaný poměr dluhu k vlastnímu kapitálu (aktivní dluhová politika) je pro investora velmi důležitým faktorem. Investor většinou půjčuje peníze společnosti v době, kdy to pro něj dává smysl, ale pokud se společnost v dalším období ještě dvakrát tolik zadluží a investor by to věděl v předstihu, pak by do takové společnosti pravděpodobně neinvestoval. Navrhuje se tento poměr vázat na 12 měsíců před splatností dluhopisů, aby měl emitent alespoň 12 měsíců na refinancování dané emise dluhopisů a nejednalo se o porušení emisních podmínek.

K odstavci 2 písm. h): V prospektu se investor seznámí s důležitými a dodatečnými informacemi. V případě, že prospekt nebyl schválen ČNB nebo orgánem dohledu jiného členského státu EU, měla by tato informace být rovněž investorovi sdělena.

K odstavci 2 písm. i): Ustanovení § 21a zákona o účetnictví upravuje povinné uveřejňování účetní závěrky pro účetní jednotky, které se zapisují do veřejného rejstříku, nebo pro ty, u kterých to stanoví zvláštní předpis. V praxi se však stává, že ne všichni emitenti své účetní závěrky uveřejňují anebo je neuveřejňují v řádném termínu. Navrhuje se proto, aby emisní podmínky obsahovaly i tyto informace o výročních zprávách a účetních závěrkách emitenta. Je nezbytné uveřejnit účetní závěrku, popřípadě výroční zprávu, za poslední 2 účetní období, a jelikož tato dvě účetní období povětšinou obsahují i odkaz na období předchozí, je tedy možné zohlednit situaci zpětně za poslední 3 roky. Auditované účetní závěrky pak určují správnost a zvyšují důvěryhodnost dat, přičemž pokud je výrok auditora s výhradami, tak je zpochybněn předpoklad trvalého pokračování společnosti. Výkaz *cash flow* poskytuje informace o příjmech a výdajích společnosti, a tedy o skutečném pohybu peněžních prostředků – jeho existence je velmi důležitým doplňkem rozvahy a výkazu zisku a ztráty, jelikož na základě tohoto výkazu lze lépe určit např. platební schopnost emitenta. Všechny informace zahrnuté v tomto ustanovení tak cílí na nezbytné zvýšení transparentnosti a vyšší schopnost vyhodnocení rizik ze strany investora skrze finanční analýzu.

K odstavci 2 písm. j) a k): Je doplňováno velmi důležité ustanovení zejména s ohledem na holdingové struktury a účelově založené společnosti financující společnosti v rámci holdingu. V případě, že jsou dluhopisy vydávány dceřinými společnostmi, je důležité emisi posuzovat z hlediska holdingové struktury pomocí konsolidovaných výkazů a ručení. V případě ručitelského prohlášení či finanční záruky ze strany mateřské společnosti tedy investor prověřuje rovněž tohoto ručitele. Proto je důležité takové skutečnosti a účetní závěrky připojit. Všechny informace zahrnuté v tomto ustanovení tak cílí na nezbytné zvýšení transparentnosti a vyšší schopnost vyhodnocení rizik ze strany investora skrze finanční a strategickou analýzu.

K odstavci 2 písm. l): Distributoři a aranžéři emise jsou také indikátory, dle kterých lze posuzovat kvalitu a rizikovost emise. V případě, že se jedná o zavedené velké, známé, renomované instituce pod dohledem ČNB, nebude se automaticky jednat o nerizikovou investici, ale rozhodně se bude jednat o investici s pravděpodobně nižším rizikem než v případě distributora (osoby, instituce), který není ČNB dohlížen. Název, sídlo a identifikační číslo těchto osob pomáhá investorovi se zorientovat a rozlišit osoby, které emise nabízejí.

K odstavci 2 písm. m): Zajištění je považováno za důležitý faktor při koupi dluhopisu, zejména pokud je emitent již zadlužen. Význam zajištění roste s pravděpodobností, se kterou dochází k problémům se splácením. V případě koupě dluhopisu od emitenta s vyšší mírou úvěrů nebo horšími finančními výsledky/ukazateli je zajištění naprosto zásadní. Informace o tom, čím je splacení dlužné částky zajištěno nebo nezajištěno, velmi pomáhá při výběru a investici

do dluhopisu a případně snižuje ztráty v případě nesplacení.

K odstavci 2 písm. n): Management společnosti a informace o jeho jednotlivých členech poukazují na transparentnost, kvalitu, schopnosti a zkušenosti společnosti. V praxi se navíc také může stát, že členové managementu dovedou k bankrotu jednu společnost a následně si založí nebo začnou pracovat pro jinou, což může, ale nemusí indikovat riziko. Uveřejnění informací o jednotlivých členech managementu pomáhá investorům v celkovém vyhodnocování emise.

K odstavci 2 písm. o) a p): Zakotvení tohoto ustanovení je důležité zejména s ohledem na holdingové struktury a účelově založené společnosti financující společnosti a dceřiné společnosti v rámci holdingu. V případě, že jsou dluhopisy vydávány dceřinými společnostmi, je důležité emisi posuzovat z hlediska holdingové struktury pomocí konsolidovaných výkazů, ručení a celkové vlastnické struktury. To, mimo jiné, pomáhá investorovi zjistit například, zda vlastníkem je nebo není např. podvodná osoba, informace o společnostech v rámci holdingu, související rizika apod.

K odstavcům 3 a 4: S ohledem na transparentnost a zvýšení ochrany investorů se navrhuje, aby emitent nebo jiná osoba nabízející dluhopis byl povinen uveřejňovat emisní podmínky na svých internetových stránkách.

K bodu 5 [§ 10 odst. 2 písm. b):

Navrhuje se, aby v případech, kdy se jedná pouze o změny administrativního či technického charakteru, nebo jedná-li se o změnu, která se vlastníků dluhopisů nedotkne negativně, nebyl emitent povinen svolávat schůzi vlastníků dluhopisů. Tato změna má napomoci větší pružnosti, přičemž ochrana investorů tím nebude dotčena. Při změně emisních podmínek v souladu s těmito body bude emitent muset postupovat značně obezřetně, a to právě s ohledem na případné budoucí spory s vlastníky dluhopisů. To však neznamená, že tato úprava nebude v praxi emitenty za určitých podmínek využívána, a to právě za účelem administrativních změn (změna sídla emitenta či dalších údajů emitenta nebo některého z agentů apod.) či oprav určitých chyb emisních podmínek. Původní textace „ke změně, která se netýká postavení nebo zájmů vlastníků dluhopisů“ v praxi nefungovala právě s ohledem na to, že neumožňovala ani změny emisních podmínek, které by byly svým dopadem neutrální či dokonce pozitivní ve vztahu k vlastníků dluhopisů.

K bodu 6 [§ 11 odst. 3 písm. a):

Jedná se o legislativně-technickou změnu odkazů.

K bodu 7 [§ 16 písm. c):

V § 16 se upřesňuje, že prémie může spočívat i v kompenzaci za předčasné splacení (tzv. make whole clause).

K bodům 8 až 10 (§ 20 odst. 3 a 4):

V § 20 odst. 3 a 4 se umožňuje agenta pro zajištění určit i později. Také se sjednocuje terminologie ve vztahu k pojmům „údaje nutné k identifikaci“ a „identifikující údaje“.

K bodu 11 (§ 21a odst. 2):

Jedná se o legislativně-technickou změnu navracející omylem vypuštěnou legislativní zkratku.

K bodu 12 (§ 22 odst. 3):

V § 22 odst. 3 se upravuje způsob svolávání schůze vlastníků dluhopisů, aby bylo možno tuto

schůzi svolat i jinak než jen uveřejněním na webu emitenta.

K bodu 13 (§ 22 odst. 4):

V § 22 odst. 4 se upřesňuje, že svolavatelem může být i jiná osoba odlišná od emitenta a vlastníka dluhopisu (např. zástupce vlastníků dluhopisů).

K bodu 14 (§ 23 odst. 2):

V § 23 odst. 2 se navrhuje zkrácení lhůty pro svolání náhradní schůze a řeší se související otázky.

K bodu 15 (§ 23 odst. 5):

Ustanovení je liberalizováno ve prospěch emitenta. Právní úprava práva vlastníka dluhopisu, který se změnou zásadní povahy přijatou na schůzi vlastníků nesouhlasil nebo se schůze nezúčastnil a s ohledem na to mohl požádat o předčasné splacení jmenovité hodnoty dluhopisu je navrhována jako dispozitivní. Zákon zde zcela správně dává možnost předčasného splacení vlastníků dluhopisů, kteří hlasovali na schůzi proti návrhu na změnu zásadní povahy, tedy vykonali své hlasovací právo, ale byli přehlasováni většinou ostatních vlastníků dluhopisů. Provádí se rovněž úpravy zejména ve vztahu k tzv. *make whole clause* (povinnost emitenta při předčasném splacení zaplatit i budoucí výnosy v jejich současné hodnotě).

K bodu 16 (§ 23 nový odstavec 6):

Je třeba vyloučit dluhopisy typu MREL (minimální požadavky na kapitál a způsobilé závazky) s ohledem na právo na předčasné splacení.

K bodu 17 (§ 23 odst. 7):

Jedná se o legislativně-technickou změnu, opravuje se odkaz v návaznosti na vložení nového odstavce.

K bodu 18 (§ 23 nový odstavec 9):

Doplňuje se nová informační povinnost ve vztahu k dispozitivním ustanovením, kdy se zavádí povinnost emitenta informovat o využitých diskrecích buď v prospektu nebo způsobem, kterým zpřístupnil emisní podmínky.

K bodu 19 (§ 24 odst. 5):

Jedná se o legislativně-technickou změnu, kterou se sjednocuje terminologie ve vztahu k pojmům „údaje nutné k identifikaci“ a „identifikující údaje“.

K bodu 20 (nový § 24b):

V novém § 24b se upravuje rozhodování *per rollam* (po vzoru zákona o obchodních korporacích), jehož potřebnost ukázala zejména pandemie COVID-19.

K bodům 21 až 24 (§ 25 odst. 7 a § 26 odst. 1, 2 a 3):

Jedná se převážně změny legislativně-technického charakteru, kdy se opravují odkazy s ohledem na změny v § 9 ZDI. Na státní dluhopisy se nově neaplikují dnešní § 9 odst. 1 písm. n) a o) ZDI [nově § 9 odst. 1 písm. h) a i) ZDI]. V § 26 odst. 1 ZDI se navrhuje zjednodušit a urychlit proces při vydávání státních dluhopisů, kdy se navrhuje emisní podmínky uveřejňovat na internetových stránkách, a nikoli nadále ve Sbírce zákonů. V § 26 odst. 3 ZDI se reaguje na možnost upravit pro mezinárodní emise státních dluhopisů období schůze vlastníků dluhopisů, tzv. Collective Action Clauses (CACs), kdy lze se souhlasem vlastníků

dluhopisů měnit některé základní parametry emise.

K bodu 25 (§ 26 odst. 4):

Stávající právní úprava svěřuje prodej státních dluhopisů vydávaných podle českého práva výlučně ČNB. ČNB však zajišťuje prodej státních dluhopisů prostřednictvím organizování aukcí. Tento formát ale může být v některých případech pro emitenta limitující (např. cizoměnové emise podle českého práva, neveřejná nabídka apod.). Protože není nijak věcně odůvodněno proč omezovat způsob, jakým se prodávají státní dluhopisy podle českého práva, je navrhováno, aby byl rozšířen okruh subjektů, které by mohly státní dluhopisy prodávat. Ani u jiných typů dluhopisů se neomezuje, jak mají být prodávány na primárním trhu. Prodej státních dluhopisů prostřednictvím jiné osoby bude uskutečňován na základě dohody ministerstva s ČNB, neboť významné prodeje mohou ovlivňovat cenotvorbu a stabilitu finančního trhu.

K bodu 26 (§ 26 nový odst. 9):

Státní dluhopisy představují bezpečnou formu spoření pro nezletilé a investování prostředků do nich lze považovat za běžnou záležitost při správě jmění nezletilého. Navržené ustanovení je inspirováno obdobnou úpravou ve vztahu ke stavebnímu spoření, které je vzhledem k zárukám státu také spojeno s nízkým rizikem a minimálními náklady a není třeba chránit zájmy nezletilého souhlasem soudu s úkonem rodiče. Účelem úpravy je, i v návaznosti na novelu občanského zákoníku účinnou od 1. 7. 2021, omezovat nezbytnost soudního rozhodování ve věcech, které při správě jmění nezletilých náleží rodičovské odpovědnosti. Navržená úprava se omezuje na nabývání od emitenta, tzn., že by bez souhlasu soudu nemohl rodič prodat svému dítěti dluhopisy; darovat bez souhlasu ale může (nevzniká újma). Souhlas soudu tedy také vyžadují dispozice s dluhopisy (prodej, zastavení, darování rodiči či třetí osobě), tj. zejména úkony mimo vztah emitent a vlastník.

K bodu 27 (§ 28aa odst. 7):

Navrhuje se využít diskrece podle čl. 16 odst. 5 směrnice Evropského Parlamentu a Rady (EU) 2019/2162 ze dne 27. listopadu 2019 o vydávání krytých dluhopisů a veřejném dohledu nad krytými dluhopisy a o změně směrnic 2009/65/ES a 2014/59/EU a výslovně stanovit, že u prodloužené splatnosti se pro účely likviditní rezervy (maximálního kumulativního čistého odtoku likvidity po dobu následujících 180 dní) vychází z konečného data splatnosti (*final or extended maturity date*) a nikoli z řádného data splatnosti (*maturity day*), což svým výkladem v současné době potvrzuje i ČNB. Tento výklad je a byl jeden z důvodů pro volbu struktury prodloužitelné splatnosti např. v případě emise ISIN XS2289128162. Použití data řádné splatnosti by prakticky vedlo v období 180 dnů před řádnou splatností k významnému nárůstu objemu krycích aktiv v krytém bloku.

K bodu 28 [§ 30d odst. 4 zrušení písmene c)]:

Navrhuje se vypustit schvalování emisních podmínek u krytých dluhopisů, kdy směrnice 2019/2162 toto nepožaduje a v případě emisních podmínek podle cizího práva ani nelze zajistit soulad emisních podmínek s českým právem. Praktické problémy vznikají i u společných emisních podmínek dluhopisových programů.

K bodu 29 (§ 34):

Ustanovení precizuje definici podřízeného dluhopisu a stanoví pravidla pro uspokojování dluhů z podřízených dluhopisů. Upřesňuje se, že se jejich podřízenost neprojevuje jen v případě likvidace nebo insolvence, ale i v jiných případech. Tyto případy by měly být z důvodu

vyloučení pochyb specifikovány v emisních podmínkách.

K bodům 30 až 36 (§ 35, 36 a 36a):

Upřesňuje se terminologie u sběrných dluhopisů s ohledem na identifikované problémy (viz např. zde: T. Sedláček, Z. Husták, T. Johanna: Nenastal čas pro další novelizaci sběrného dluhopisu? in Bulletin Advokacie 12/2020, dostupné online zde: <https://advokatnidenik.cz/2021/01/03/nenastal-cas-pro-dalsi-novelizaci-sberneho-dluhopisu/>).

K bodům 37 až 39 (nadpis části čtvrté, nový § 40a a změna § 41):

Ustanovení se doplňuje s ohledem na správní trestání ve vztahu k novému § 9a ZDl. Za porušení pravidel pro prospekt lze uložit pokutu do 10 mil. Kč, zde je závažnost nižší, proto se navrhuje pokuta 1 mil. Kč.

K čl. VIII

Přechodné ustanovení

Doplňuje se tradiční přechodné ustanovení, kterým se staví na jisto, že se nová úprava nepoužije na dluhopisy, jejichž datum emise předchází účinnosti této nové úpravy.

K části sedmé, čl. IX

Změna zákona o podnikání na kapitálovém trhu

K bodům 1 a 2 (§ 6a odst. 2 a 3):

V návaznosti na novelizaci ustanovení zákonem č. 96/2022 Sb. se zohledňuje, že § 8a ZPKT byl zásadně přepracován, a dosavadní odkazy tak již nejsou použitelné.

K bodu 3 (§ 12e odst. 3):

ZPKT ve znění účinném do novely provedené zákonem č. 96/2022 Sb. stanovoval roční periodicitu pro předkládání zprávy auditora. Po nabytí účinnosti tohoto zákona došlo ke změně tohoto ustanovení, jejímž účelem mělo být upřesnit dané ustanovení tak, aby z něj byla zřejmá odpovědnost auditora a aby byl možný jeho případný kárný postih. Účelem novely nebyla změna či omezení četnosti předkládání zpráv. V současné době tak periodicita předkládání zpráv není vůbec stanovena, neboť prováděcí vyhláška č. 163/2014 Sb., upravuje s ohledem na zmocnění v § 12f písm. b) ZPKT pouze lhůtu předkládání zpráv, nikoliv periodicitu předkládání (na rozdíl např. od § 16 odst. 7 ZPKT, kde je výslovně uvedeno, že v prováděcí vyhlášce má být stanovena kromě lhůt i periodicita předkládání). Proto se navrhuje § 12e odst. 3 ZPKT upřesnit tak, že se zpráva auditora k ochraně zákaznického majetku vyhotovuje a poskytuje ČNB alespoň jednou ročně.

K bodu 4 (§ 12h odst. 4):

Uvedené informace (o rozdílech v odměňování žen a mužů a počtu pracovníků, jejichž odměna dosahuje za jedno účetní období částky odpovídající alespoň 1 000 000 €) by měly být ČNB zasílány prostřednictvím sběrného systému SDAT, nikoliv datovou schránkou. Proto se navrhuje § 12 odst. 4 ZPKT nahradit zmocněním pro ČNB, aby stanovila způsob zasílání informací podle odstavců 2 a 3 vyhláškou.

K bodu 5 [§ 12l odst. 6 písm. b)]:

Navrhuje se opravit transpozici směrnice Evropského parlamentu a Rady (EU) 2019/2034 ze dne 27. listopadu 2019 o obezřetnostním dohledu nad investičními podniky a o změně směrnice

2002/87/ES, 2009/65/ES, 2011/61/EU, 2013/36/EU, 2014/59/EU a 2014/65/EU (dále jen „IFD“). Podle současného znění ustanovení § 12l odst. 6 písm. b) ZPKT, které má být transpozicí čl. 32 odst. 4 písm. b) IFD platí, že pravidla obsažená v ustanovení § 12l odst. 1 písm. j) a l) a odst. 5 (v IFD se jedná o pravidla obsažená v ustanovení čl. 32 odst. 1 písm. j) a l) a třetího pododstavce odst. 3) týkající se pohyblivé složky odměny „*se použijí jen na fyzickou osobu, jejíž roční pohyblivá složka odměny přesahuje částku odpovídající 50 000 EUR a nepředstavuje více než jednu čtvrtinu celkové roční odměny této osoby*“. Naproti tomu čl. 32 odst. 4 písm. b) IFD stanoví, že pravidla uvedená v ustanovení čl. 32 odst. 1 písm. j) a l) a třetího pododstavce odst. 3 „*se nepoužijí na jednotlivce, jehož roční pohyblivá složka odměny nepřesahuje 50 000 EUR a nepředstavuje více než jednu čtvrtinu celkové roční odměny tohoto jednotlivce*“. Pravidla podle § 12l odst. 1 písm. j) a l) a odst. 5 ZPKT se tedy uplatní tehdy, pokud je pohyblivá složka odměny vyšší než 50 000 EUR a zároveň nižší nebo rovna jedné čtvrtině celkové roční odměny. Dle IFD se však pravidla uvedená v ustanovení čl. 32 odst. 1 písm. j) a l) a třetího pododstavce odst. 3 uplatní ve všech případech s výjimkou těch, kdy je pohyblivá složka odměny nižší nebo rovna částce 50 000 EUR a zároveň nižší nebo rovna jedné čtvrtině celkové roční odměny. S ohledem na nesoulad obou ustanovení se navrhuje upravit ustanovení § 12l odst. 6 ZPKT tak, aby odpovídalo příslušnému ustanovení IFD.

K bodu 6 (§ 14a odst. 3):

Navrhuje se omezit výjimku z personálních požadavků na osoby jednající s profesionálními zákazníky pouze na prokazování odborné způsobilosti podle § 14b ZPKT, nikoliv důvěryhodnosti. Záměrem novely ZPKT provedené zákonem č. 119/2020 Sb. bylo podle důvodové zprávy upřesnit, „že pravidla týkající se odborné způsobilosti, zejména povinnost mít odbornou zkoušku, se vztahují jen na osoby jednající s drobnými zákazníky.“ Účelem tedy nebylo upustit od požadavku na důvěryhodnost osoby jednající s profesionálními zákazníky, což se však vyloučením aplikace celého § 14a odst. 2 ZPKT stalo. Navrhuje se tedy omezení výjimky pro osoby jednající s profesionálními zákazníky pouze na aplikaci § 14b ZPKT, což bylo původním záměrem předkladatele novely ZPKT provedené zákonem č. 119/2020 Sb. Věcně je podstatné, aby na finančním trhu působily pouze důvěryhodné osoby. Skutečnost, zda jednají s drobnými nebo jinými investory není podstatná, neboť v obou případech může nedostatek důvěryhodnosti narušovat obecnou důvěryhodnost finančního trhu.

K bodům 7 a 8 (§ 17 odst. 1 a 2):

Text ustanovení se upravuje tak, aby jeho znění odpovídalo znění čl. 16 odst. 7 směrnice MiFID II (2014/65/EU), a tedy se navrácí ke znění, které platilo od 3. 1. 2018 do 1. 5. 2020. Současně se staví najisto, že záznamy nad rámec povinných záznamů není obchodník s cennými papíry povinen uchovávat. Důvodem je jednak odstranit pochybnosti o rozsahu povinnosti pořizovat nahrávky telefonických hovorů, jednak odstranit s tím související riziko regulatorně nedůvodně zatěžující transpozice uvedené směrnice, tzv. *gold platingu*. Stávající právní úprava vyvolává mezi odbornou veřejností nejasnosti a je předmětem mnoha diskuzí. Dne 16. 12. 2022 vydala ČNB výkladový dokument nazvaný „Přístup ČNB k záznamům telefonických hovorů a elektronické komunikace při poskytování investičních služeb“. V tomto dokumentu podrobně vysvětlila svá očekávání týkající se nahrávání telefonních hovorů. Podle ČNB, pokud pracovník poskytovatele investičních služeb dává telefonní číslo zákazníkům, potom musí být veškerá komunikace na tomto telefonním čísle nahrávána, a to i tehdy, když se konkrétní hovor netýká poskytování investičních služeb. ČNB tedy nepřipouští praxi, že pracovník aktivuje nahrávání pouze v případě, že se konkrétní hovor týká poskytování investičních služeb. ČNB nevyklučuje, aby pracovníci používali nenahrávané telefony, ale tato telefonní čísla nesmí dávat zákazníkům a poskytovatelé musí zajistit, že zákazníci na tato telefonní čísla volat nemohou. Extenzivní rozsah povinnosti pořizovat a uchovávat záznamy telefonické konverzace vede k zásadnímu

zvýšení nákladů na straně poskytovatelů investičních služeb (tj. nákladů na samotné technické řešení, ale též na personální zajištění kontrolní činnosti), které v případě některých menších společností mohou být až likvidační. Tím dochází k neodůvodněnému znevýhodnění poskytovatelů investičních služeb vůči jiným poskytovatelům finančních služeb (např. při distribuci investičního životního pojištění není povinnost nahrávání vůbec stanovena), ale i vůči zahraničním subjektům, když jiné členské státy EU takto extenzivní požadavky nedovozují.

K bodu 9 (§ 18 odst. 3):

V odkazovaných ustanoveních chybí odkaz na § 6aa ZPKT, ačkoliv toto ustanovení také upravuje specifické podnikatelské oprávnění obchodníka s cennými papíry nad rámec poskytování investičních služeb. Případná změna předmětu podnikání v rozsahu podle § 6aa ZPKT by neměla mít na poskytování investičních služeb dopad, obdobně jako nemá dopad změna předmětu podnikání podle jiných ustanovení, která umožňují obchodníkovi s cennými papíry činnosti nad rámec investičních služeb. Navrhuje se proto zahrnout § 6aa ZPKT (právo obchodníka s cennými papíry vykonávat činnost administrátora investičního fondu) mezi ustanovení, v jejichž případě není změna předmětu podnikání obchodníka s cennými papíry důvodem pro ukončení poskytování investičních služeb a vypořádání majetku zákazníků.

K bodu 10 (§ 29 odst. 4):

S ohledem na skutečnost, že investiční zprostředkovatel může předávat pokyny týkající se cenných papírů fondů kvalifikovaných investorů investiční společnosti obhospodařující fond kvalifikovaných investorů, není důvod vylučovat možnost předávat pokyny též samosprávným fondům kvalifikovaných investorů.

K bodu 11 (§ 43):

Opravuje se odkaz na přesunutá ustanovení.

K bodu 12 (§ 90f):

Dochází ke sjednocení textu ustanovení s obdobným ustanovením v zákoně o platebním styku, aby byly obdobné povinnosti v zákonech na finančních trzích formulovány jednotně.

K bodu 13 (§ 90g odst. 3 a 4):

Jedná se o legislativně technickou úpravu (úprava odkazu).

K bodu 14 (nový § 90k):

V rámci kontroly dodržování obezřetnostních požadavků poskytovatelů crowdfundingu není možné vycházet z vlastního výpočtu dohlíženého subjektu, ale je nezbytné externí ověření. Jelikož v ČR není žádný jiný takový ověřovatel (*national supervisor*, viz čl. 11 odst. 8 nařízení (EU) 2020/1503 o crowdfundingu, tzv. ECSPR), je vhodné v zájmu řádné adaptace ECSPR stanovit povinnost ověření auditorem. I přesto, že se předpokládá obezřetnostní reporting, ve kterém bude ČNB data podle čl. 11 odst. 8 ECSPR požadovat, je v zájmu souladu s nařízením ECSPR nutné, aby účetní výkazy byly vždy nezávisle ověřené. Navrhuje se proto stanovit poskytovatelům služeb skupinového investování (*crowdfundingu*) povinnost mít účetní závěrku ověřenou auditorem.

K bodu 15 (§ 136a)

Navrhuje se odstranit odkaz na § 156 ZPKT, kdy toto ustanovení bylo zrušeno zákonem č. 353/2021 Sb.

K bodu 16 (nový § 158a)

V souvislosti s úpravou zákazu ovlivňování zaměstnanců při výběru poskytovatele

dlouhodobého investičního produktu v § 193d ZPKT se stanoví související přestupky.

K bodům 17 a 18 (§ 163 odst. 4 a 7):

Vložením nové části patnácté do ZPKT se osobám tam uvedeným, tj. poskytovatelům dlouhodobého investičního produktu, ukládá řada povinností, z nichž některé je vhodné vymáhat veřejnoprávními sankcemi, protože pouhé soukromoprávní sankce by byly zjevně nedostatečné a jedná se o veřejnoprávní povinnosti. Proto se k vybraným povinnostem upravují navazující přestupky. Sankcí za porušení povinností výše uvedených osob je pokuta v národní výši do 5 mil. Kč.

K bodu 19 (nový § 163a)

V souvislosti s úpravou zákazu ovlivňování zaměstnanců při výběru poskytovatele dlouhodobého investičního produktu v § 193d ZPKT se stanoví související přestupky.

K bodu 20 (§ 164 odst. 3)

Doplňují se odkazy na § 16 odst. 4 a § 16a ZPKT, které rovněž obsahují informační povinnosti, jejichž nesplnění by mělo být přestupkem.

K bodu 21 (nový § 173b)

S ohledem na novou povinnost v § 90k ZPKT se navrhuje doplnit i související přestupek.

K bodu 22 (nová část patnáctá, § 193a až 193d):

K části patnácté: Vkládá se nová úprava tzv. dlouhodobého investičního produktu, což je souhrnný název pro již existující finanční produkty, které umožňují vytváření úspor na stáří. Jedná se o alternativu k již nyní státem podporovaným finančním produktům na finančním trhu (účastnické/transformované fondy a životní pojištění) zaměřeným na kumulaci majetku pro účely zabezpečení v postproduktivním věku. Jedním z motivů je zpráva Světové banky o kapitálovém trhu v ČR, která doporučuje rozvoj kapitálového trhu v ČR a podle které by klíčovým krokem k podněcování zájmu investorů o kapitálový trh bylo zavedení některé z forem „osobního spořicího účtu“ (*individual savings account*, ISA). Účet typu ISA je široce využíván na rozvinutých trzích a pomáhá vytvářet větší zájem u investora o správu jeho úspor na stáří. Stát by tímto novým finančním produktem umožnil občanům investovat do dalších finančních produktů, které mohou nabídnout vyšší možné zhodnocení, byť za cenu vyššího rizika znehodnocení investovaných prostředků. V rámci tohoto produktu by bylo možno evidovat např. akcie, dluhopisy, podíly v investičním fondu nebo v zahraničním investičním fondu, bankovní účty (pohledávky na výplatu peněžních prostředků z účtu v české nebo cizí měně) nebo zajišťovací deriváty, sloužící ke krytí úrokového nebo měnového rizika. Pravidlo 120+60 (produkt nelze zrušit ani z něj vybírat před dosažením věku 60 let a zároveň musí být produkt sjednán minimálně po dobu 120 měsíců) by bylo zachováno i tehdy, pokud by byl majetek v rámci tohoto účtu „transformován“, například pokud by došlo k prodeji akcií a za ně by byly nakoupeny dluhopisy, případně by získané peníze byly uloženy na bankovním účtu. Obdobně bude možné měnit portfolio investičních fondů a případně nakládat s penězi získanými ze splacení dluhopisů. Pokud by došlo k porušení pravidla 120+60, vznikla by povinnost takto vybrané prostředky zdanit jako příjem (na účet byly vloženy nezdaněně).

Ve vztahu k dlouhodobému investičnímu produktu jde o nový produkt zejména z hlediska daňové podpory, jinak se jedná o jakousi nadstavbu pro stávající produkty – v rámci tohoto produktu budou evidovány stávající produkty a uplatní se na ně stejná pravidla. Nerozšiřuje se podnikatelské oprávnění jednotlivých subjektů. Zavedením dlouhodobého investičního produktu nejsou narušeny stávající právní povinnosti, jsou pouze doplněny nové povinnosti vztahující se jen k dlouhodobému investičnímu produktu. Poskytovatel dlouhodobého

investičního produktu může využívat služeb outsourcingu, platí zde stávající pravidla. Odpovědným za vedení dlouhodobého investičního produktu je jeho poskytovatel, protože závazek poskytovat tento produkt plyne ze smlouvy o dlouhodobém investičním produktu. Vztah se majitelem dlouhodobého investičního produktu má jen poskytovatel dlouhodobého investičního produktu (a odpovídá tak i za poskytovatele outsourcingu). Zavedením dlouhodobého investičního produktu není dotčeno vlastní poskytování souvisejících finančních služeb.

Případný spor může být řešen alternativně před finančním arbitrem.

K § 193a: Ustanovení stanoví základní parametry smlouvy o dlouhodobém investičním produktu. Poskytovatel dlouhodobého investičního produktu se touto smlouvou zavazuje poskytovat dlouhodobý investiční produkt pro jeho majitele. Pokud není oprávněn přijímat vklady od veřejnosti, eviduje peněžní prostředky vedené na účtu u banky. Pokud není oprávněn držet investiční nástroje, pověří jiného jejich držbou (úschovou, uložením, správou) a sám eviduje jejich počet a druh [toto není vedení navazující evidence, spíše jde o období evidence podle § 71 odst. 1 písm. c) zákona o investičních společnostech a investičních fondech]. Dále se staví na jisto, že každý dlouhodobý investiční produkt má vždy právě jednoho správce. Tím není vyloučeno delegování části činností na jinou osobou, celkovou odpovědnost (i za tuto delegaci) ale nese poskytovatel dlouhodobého investičního produktu.

K § 193b: Vzhledem k tomu, že úprava počítá s daňovým zvýhodněním tohoto finančního produktu, včetně dopadů v případech předčasných výběrů z tohoto produktu, se stanoví povinnost správce tohoto produktu důrazně upozornit majitele dlouhodobého investičního produktu na daňové dopady v případě hrozícího vracení daňové podpory a vyžádat si písemné potvrzení o srozumění s těmito konsekvencemi, a to před tím, než dojde k vyvedení majetku z dlouhodobého investičního produktu. Porušení této povinnosti je přestupkem. Další povinnosti plynou z úpravy v ZDP a porušení těchto povinností má daňové dopady (například vyvedení majetku bez odpovídajícího protiplnění).

K § 193c: Ustanovení upravuje, jaké finanční produkty mohou tvořit majetek evidovaný v rámci dlouhodobého investičního produktu. V první řadě se jedná o peněžní prostředky, ať již v podobě hotovosti nebo peněžních účtů. Dále jde o investiční cenné papíry, typicky akcie a dluhopisy nebo investiční certifikáty, případně o nástroje peněžního trhu (dluhopisy se splatností do 1 roku). Rovněž se může jednat o cenné papíry vydávané investičními fondy a zahraničními investičními fondy. Z důvodu potřeby zajištění měnového nebo úrokového rizika se dovoluje na produktu evidovat i zajišťovací deriváty. Při prodeji majetku, který je evidovaný v rámci dlouhodobého investičního produktu, zůstávají peněžní prostředky obdržené za prodej v rámci tohoto produktu, stejně jako výnosy z majetku a další plnění z držených investičních nástrojů.

K § 193d: Po vzoru § 10 odst. 3 ZDPS a § 51 zákona č. 170/2018 Sb., o distribuci pojištění a zajištění, ve znění pozdějších předpisů se i do ZPKT ve vztahu k dlouhodobému investičnímu produktu doplňuje zákaz diskriminace zaměstnanců při výběru produktu spoření na stáří. Hlavním cílem je primárně to, aby zaměstnavatel nepodmiňoval poskytnutí příspěvku zaměstnavatele uzavřením smlouvy u konkrétního poskytovatele dlouhodobého investičního produktu. Není zakázána propagace. Zaměstnavatel nesmí přijmout pobídku, není ale vyloučeno, aby pobídku poskytl (například zvýhodnění vlastního produktu).

K bodům 23 a 24 (§ 199 odst. 2 a 6)

Doplňuje se odkaz na nové zmocnění v § 12h ZPKT a odstraňují se odkazy na již zrušená

ustanovení.

K části osmé, čl. X

Změna insolvenčního zákona

K bodům 1 až 3 (§ 82 odst. 6, § 113 odst. 3 a § 118 odst. 3):

Jedná se o legislativně technickou úpravu. Z důvodu lepší systematiky zákona se povinnosti uvedené v těchto ustanoveních přesouvají do nového § 388e.

K bodu 4 (§ 172 odst. 2):

Navržená změna má za cíl začlenit do příslušné úpravy rovněž pohledávky z podřízených dluhopisů vydané podle práva cizího státu.

K bodu 5 (§ 247):

Jedná se o legislativně technickou úpravu. Z důvodu lepší systematiky zákona se povinnosti uvedené v tomto ustanovení přesouvají do nového § 388e.

K bodu 6 (§ 388d a 388e):

V části druhé se vkládá se nová hlava V, upravující informování ČNB v případě úkonu soudu (zahájení řízení o úpadku, vyhlášení moratoria apod.) týkajícího se speciálních subjektů.

V § 388d jsou těmito speciálními subjekty osoby podle § 367 odst. 1 (například banky, spořitelny a úvěrní družstva nebo obchodníci s cennými papíry), účastníci platebního systému s neodvolatelností zúčtování aj. Jedná se o upřesnění transpozice směrnice Evropského parlamentu a Rady 98/26/ES ze dne 19. května 1998 o neodvolatelnosti zúčtování v platebních systémech a v systémech vypořádání obchodů s cennými papíry. Je-li zahájeno řízení o úpadku nebo vydáno rozhodnutí o úpadku některého z uvedených subjektů, je soud povinen informovat ČNB.

V § 388e jsou pak uvedeny některé další případy, kdy má být ČNB informována soudem. Tato povinnost se nezavádí nově, pouze se z důvodu lepší systematiky zákona přesouvá z jednotlivých ustanovení do jednoho souhrnného.

K čl. XI

Přechodné ustanovení

Přechodné ustanovení má řešit uspokojení již přihlášených pohledávek, na které se nemá nová úprava z důvodu zachování právní jistoty vztahovat.

K části deváté, čl. XII

Změna zákona o doplňkovém penzijním spoření

K bodu 1 (§ 13):

V souvislosti s poskytováním státního příspěvku účastníkům penzijního připojištění a doplňkového penzijního spoření se nyní nezohledňuje, zda je účastník důchodce. Vzhledem k nastavení podmínek nároku na státní příspěvek je běžnou praxí, že po vzniku nároku na dávky účastník prostředky vybere a uzavře novou smlouvu a po dosažení podmínek na dávky (doba placení příspěvku 60 měsíců, věk již má splněn – 60 let) takto může pokračovat v tzv. točení

smluv dlouhodobě. Doplnkové penzijní spoření (resp. penzijní připojištění) ovšem nemá za cíl sloužit jako krátkodobý či střednědobý produkt s podporou státu, nýbrž jako prostředek k dlouhodobému odkládání spotřeby za účelem výplaty prostředků v období důchodového věku ke zmírnění propadu finančních příjmů, který se s odchodem do důchodu může pojít, tedy jako doplněk ke státnímu důchodu z I. penzijního pilíře.

K bodům 2 až 4 (§ 14):

Navrhuje se zvýšit spodní hranici příspěvku účastníka, jejíž dosažení je nutné pro vznik nároku na státní příspěvek, ze současných 300 Kč na 500 Kč měsíčně a horní hranici příspěvku účastníka pro dosažení maximální výše státního příspěvku ze současných 1 000 Kč na 1 700 Kč měsíčně. Tím má být jednak zohledněn obecný růst mezd, k němuž došlo od posledního nastavení v roce 2013, a jednak mají být účastníci motivováni k vyšším příspěvkům. Zároveň se navrhuje nastavit výši státního příspěvku jako lineární ve výši 20 % příspěvku účastníka. Cílem je, aby navržená změna byla z hlediska dopadů na státní rozpočet pokud možno neutrální. Vyčíslení dopadů na státní rozpočet vychází z možné reakce účastníků, kterou však lze obtížně předvídat, maximálně lze provést odhad na základě toho, jak účastníci zareagovali při poslední změně hranic v roce 2013.

K bodu 5 [§ 15 odst. 1 písm. e)]:

Navrhuje se rozšířit vymezený účel správy a provozu informačního systému doplnkového penzijního spoření (a souvisejících údajů v něm vedených) v § 15 odst. 1 ZDPS. Podle současné právní úpravy je informační systém doplnkového penzijního spoření spravován a provozován pro tyto účely: a) výkon státního dozoru nad dodržováním povinností stanovených tímto zákonem v souvislosti s poskytováním a vrácením státního příspěvku; b) zpracování žádosti o poskytnutí státního příspěvku a případné opravy této žádosti; c) zpracování zprávy o vrácení státního příspěvku penzijní společností ministerstvu a d) vedení údajů o účastnících. Nad rámec již uvedeného je žádoucí doplnit též statistické účely. Zpracovávání a uveřejňování podrobnějších statistických údajů může účastníky povzbudit k tomu, aby do III. penzijního pilíře přispívali vyšší částkou.

K bodu 6 (§ 15 odst. 3):

V souvislosti s úpravou podmínek pro poskytování státního příspěvku bude Ministerstvo financí vést v informačním systému doplnkového penzijního spoření také údaje o přiznání starobního důchodu od Ministerstva obrany, vnitra a spravedlnosti, jelikož o důchodech vojáků z povolání, policistů, hasičů, příslušníků Bezpečnostní informační služby a Vězeňské služby nerozhoduje ČSSZ.

K bodům 7 a 8 (§ 20):

S ohledem na cíl doplnkového penzijního spoření jako dlouhodobého finančního produktu se doposud požadovaná minimální spořicí doba pro dosažení nároku na některé dávky ukázala jako příliš krátká. Prodloužení požadované doby placení příspěvků také zohledňuje doporučení OECD k III. penzijnímu pilíři. Změna podmínek se uplatní na smlouvy uzavřené po účinnosti novely zákona. Také se opravuje odkaz na poznámku pod čarou.

K bodům 9 a 10 (nový § 24 odst. 2 a 3 a § 25 nový odstavec 2):

Účelem navrhované úpravy v § 24 odst. 2 ZDPS je odstranění výkladových nejednoznačností ve věci možného kombinování dávek z části prostředků v doplnkovém penzijním spoření podle ZDPS. Podle současného znění § 24 odst. 1 písm. a) ZDPS jednorázové vyrovnání náleží účastníkovi za podmínek podle § 20 odst. 3 ZDPS, a pokud mu z určené části prostředků nebyla zahájena výplata dávky uvedené v § 19 písm. a), b), e) nebo f) ZDPS; přičemž účastník může zvolit kombinaci výplaty jednorázového vyrovnání a jedné z dávek uvedených v § 19 písm. a),

b), e) nebo f) ZDPS. V praxi je však institut kombinace dávek využíván i jiným než zamýšleným způsobem, a to k opakovanému dělení prostředků účastníka, kdy část prostředků je vyplácena v podobě penze a se zbytkem účastník pokračuje ve spoření, přičemž jsou při opakované žádosti o výplatu penze na určenou dobu z části prostředků opakovaně uplatňovány jedny a tytéž měsíce spořicí doby. S ohledem na výše uvedené se v § 24 ZDPS staví na jisto, že prostředky účastníka lze dělit pouze jednou, a to při vypořádání všech prostředků účastníka splňujícího nárok na jednorázové vyrovnání. V daném případě se bude jednat o rozdělení prostředků na dvě části [jednorázové vyrovnání v kombinaci s jednou z dávek uvedených v § 19 písm. a), e) nebo f) ZDPS], jejichž výplata bude zahájena současně.

Ke změnám v § 24 odst. 3 a § 25 odst. 2 ZDPS: V praxi může nastat situace, kdy účastník i fyzická osoba či osoby určené ve smlouvě zemřou společně, např. při dopravní nehodě. Cílem navrhované úpravy je postavit na jisto, že v situaci, kdy účastník ve smlouvě určil určenou osobu, ale ta zemřela, se postupuje obdobně jako za situace, kdy účastník ve smlouvě žádnou osobu neurčil. Jednorázové vyrovnání se pak stává předmětem dědictví.

K bodu 11 (§ 25 odst. 4):

Současné znění § 25 odst. 4 ZDPS, zejména pak specifikace časového úseku, v němž nárok na částečné odbytné vzniká, může vést k výkladovým nejasnostem. Není zcela jednoznačně stanoveno, zda na částečné odbytné může vzniknout nárok již před dovršením 18 let věku. Proto se § 25 odst. 4 ZDPS navrhuje upravit tak, že žádost na částečné odbytné lze podat v přesně stanovené lhůtě až po dni, kdy účastník dosáhl věku 18 let. Tím se jednoznačně stanoví, že všichni účastníci mohou uplatnit nárok na částečné odbytné ve stejně dlouhé lhůtě. Stanovení možnosti podat žádost o částečné odbytné až po dovršení osmnáctého roku věku je zároveň vhodné i vzhledem k tomu, že účastník již bude zpravidla plně svéprávný. Dále se navrhuje úprava § 25 odst. 4 ZDPS tak, že v rámci částečného odbytného nebudou účastníkovi vyplaceny žádné státní příspěvky a veškeré státní příspěvky zůstanou na osobním penzijním účtu účastníka, neboť současné znění předmětného ustanovení může vést i k jinému výkladu.

K bodu 12 (§ 60 odst. 4):

Opravuje se pád pro lepší srozumitelnost ustanovení.

K bodu 13 [§ 77h písm. e)]:

Smyslem navrhované změny je zvýšení právní jistoty účastníků finančního trhu dohlížených ze strany ČNB v oblasti evidence smluv o doplňkovém penzijním spoření, která vyplývá z § 77h písm. e) ZDPS. V současnosti pravidla vztahující se k obsahu evidence smluv o doplňkovém penzijním spoření upřesňuje odpověď pracovníků České národní banky, která nemá povahu právního aktu, a i soud a případně i bankovní rada České národní banky mohou zaujmout odlišný názor. To má za následek narušení předvídatelnosti právní úpravy a právní jistoty účastníků finančního trhu. Z tohoto důvodu se navrhuje, aby obsah evidence smluv o doplňkovém penzijním spoření byl stanoven vyhláškou podobně, jako tomu je např. v případě investičních zprostředkovatelů ve vyhlášce č. 308/2017 Sb.

K bodu 14 (§ 94 nový odstavec 3):

Změna reaguje na zavedení nového typu dynamického účastnického fondu – tzv. alternativního fondu a zabezpečuje účastníkům penzijního spoření, že penzijní společnost vytvoří více druhů fondů, nejen konzervativní a dynamický. Cílem této regulace je zabránit tomu, aby se všechny stávající účastnické fondy přeměnily na alternativní fondy s nižší regulací. Alternativní účastnický fond je z pohledu ZDP fondem penzijní společnosti dle § 17 odst. 1 písm. e) ZDP, a je tedy samostatným poplatníkem. Z pohledu zákona č. 235/2004 Sb., o dani z přidané hodnoty, ve znění pozdějších předpisů, je alternativní účastnický účet podřazen pod pojem

„účastnický fond“.

K bodu 15 (§ 98 odst. 5):

Navrhuje se odstranit povinnost, aby byl konzervativní účastnický fond plně zajištěn proti měnovému riziku a stanovit 1% toleranci. V případě, že konzervativní fond investuje do cizoměnových aktiv, v důsledku změn v ocenění aktiv, naběhlého úroku apod. není možné zajistit v každém okamžiku 100% zajištění proti měnovému riziku. V praxi to vede k neustálém drobnému porušení tohoto limitu a formálnímu hlášení o jeho porušení ze strany penzijních společností a depozitářů, bez možnosti toto porušení napravit.

K bodu 16 (nová hlava VI – § 108a až 108c):

Zavádí se právní úprava nové podoby účastnického fondu, který může být orientován na velmi dynamické investice, tzv. alternativní účastnický fond.

K § 108a: Účastnické fondy mají výši poplatků regulovanou zákonem, která je však významným limitem v případných investicích takového fondu do potenciálně výnosných aktiv, např. do *private equity* fondů. Takové investice mohou být pro současné účastnické fondy nedostupné, neboť bývají poplatkově náročné. Navrhuje se umožnit vznik nového typu účastnického fondu, který by nebyl poplatkově natolik regulován.

K § 108b a 108c: Upravují se investiční možnosti alternativního účastnického fondu, které jsou širší než v případě běžného účastnického fondu. Výslovně se umožňují například investice do veřejné infrastruktury (viz vymezení pojmu ve stavebním zákoně), do nemovitostí nebo do nekótovaných společností. Předpokládá se, že majetek, do kterého bude skutečně investováno, bude více specifikován v rámci statutu alternativního účastnického fondu a zvolená investiční strategie bude klientovi vhodně komunikována. Záměrem je umožnit větší konkurenci mezi penzijními společnostmi. Předpokládá se, že budou i nadále jednat s odbornou péčí a v nejlepším zájmu účastníků.

K bodům 17 a 18 (§ 115 odst. 4 a zrušení odstavce 5):

Změny jsou navrženy s cílem uvést do souladu tato ustanovení s aplikovatelnými účetními standardy. S ohledem na zavedení povinnosti vykazování finančních nástrojů, jejich oceňování a uvádění informací o nich v příloze v účetní závěrce podle Mezinárodních účetních standardů (IFRS) jsou některá ustanovení zákona a jeho provádějících právních předpisů nadbytečná, či dokonce mohou působit jako rozporná. Proto se navrhuje vypustit úpravu o oceňování reálnou hodnotou a zmocnění k vydání prováděcího předpisu v § 115 odst. 4 a 5 ZDPS a odstranit zmínku o oceňování podle zákona o penzijním připojištění (§ 188 odst. 3 ZDPS) a výjimku pro oceňování státních dluhopisů členských států OECD (§ 193 odst. 4 ZDPS).

K bodu 19 (§ 136 odst. 3 a 4):

Právní úprava navazuje na nový typ alternativního účastnického fondu a stanoví, že penzijní společnost nemůže vyhovět žádosti účastníka o uzavření smlouvy o doplňkovém penzijním spoření se strategií spoření zahrnující alternativní účastnický fond, pokud účastník odmítne informace uvedené v § 136 odst. 1 ZDPS poskytnout nebo podá informace zjevně neúplné, nepřesné nebo nepravdivé. Vzhledem k tomu, že strategie alternativního účastnického fondu může být na škále rizikového profilu nejvýše, je zásadní, aby účastník, který má zájem o takovou strategii, porozuměl podstupovanému riziku s ohledem na charakter dlouhodobé investice na stáří. Tato úprava nebrání uzavření smlouvy s jinou strategií spoření a není tak překážkou pro vstup do doplňkového penzijního spoření.

K bodům 20 a 21 (§ 170 odst. 1 a § 188 odst. 3):

Změny jsou navrženy s cílem uvést do souladu tato ustanovení s aplikovatelnými účetními

standardy. S ohledem na zavedení povinnosti vykazování finančních nástrojů, jejich oceňování a uvádění informací o nich v příloze v účetní závěrce podle Mezinárodních účetních standardů (IFRS) jsou některá ustanovení zákona a jeho prováděcích právních předpisů nadbytečná, či dokonce mohou působit jako rozporná. Proto se navrhuje vypustit úpravu o oceňování reálnou hodnotou a zmocnění k vydání prováděcího předpisu v § 115 odst. 4 a 5 ZDPS a odstranit zmínku o oceňování podle zákona o penzijním připojištění (§ 188 odst. 3 ZDPS) a výjimku pro oceňování státních dluhopisů členských států OECD (§ 193 odst. 4 ZDPS). Rovněž se doplňuje odkaz na nové zmocnění v § 77h ZDPS.

K bodům 22 až 24 (§ 190 a § 191 odst. 3):

Ruší se omezení, podle kterého nebylo možné být současně účastníkem doplňkového penzijního spoření a účastníkem transformovaného fondu, kromě situace, kdy účastník pobírá dávku a již neplatí příspěvky na penzijní připojištění. Nově se navrhuje umožnit účast v doplňkovém penzijním spoření i účastníkům transformovaných fondů, kteří penzijní připojištění přerušili. Bude možné platit příspěvek vždy pouze v jednom systému. Ruší se omezující ustanovení, která umožňovalo převést prostředky účastníka z transformovaného fondu do účastnických fondů na základě uzavření smlouvy o doplňkovém penzijním spoření pouze s takovou penzijní společností, která takový transformovaný fond obhospodařovala. Je možný převod majetku z transformovaného fondu do účastnického, opačný převod není umožněn. Umožňuje se také přechod z transformovaného fondu do účastnického fondu jiné penzijní společnosti. Snahou těchto změn je podpořit mobilitu účastníků z transformovaných fondů do účastnických fondů. Transformované fondy vzhledem k jejich fungování s garancí nezáporného zhodnocení na roční bázi nemohou dlouhodobě překonávat inflaci a nemusí být vhodné pro mnoho jejich stávajících účastníků. Transformované fondy jsou již uzavřeným systémem, jehož podíl v tomto sektoru by měl být postupně snižován.

K bodu 25 (§ 192 odst. 3):

Jedná se o zpřesnění ustanovení o výpočtu úplaty penzijní společnosti ze zisku transformovaného fondu tak, aby bylo zřejmé, že se týká obecně jakéhokoli zisku nebo ztráty transformovaného fondu, ať již je to za běžné účetní období nebo předchozí účetní období, a jak se při výpočtu úplaty postupuje.

K bodu 26 (§ 193 odst. 4):

Změny jsou navrženy s cílem uvést do souladu tato ustanovení s aplikovatelnými účetními standardy. S ohledem na zavedení povinnosti vykazování finančních nástrojů, jejich oceňování a uvádění informací o nich v příloze v účetní závěrce podle Mezinárodních účetních standardů (IFRS) jsou některá ustanovení zákona a jeho prováděcích právních předpisů nadbytečná, či dokonce mohou působit jako rozporná. Proto se navrhuje vypustit úpravu o oceňování reálnou hodnotou a zmocnění k vydání prováděcího předpisu v § 115 odst. 4 a 5 ZDPS a odstranit zmínku o oceňování podle zákona o penzijním připojištění (§ 188 odst. 3 ZDPS) a výjimku pro oceňování státních dluhopisů členských států OECD (§ 193 odst. 4 ZDPS).

K čl. XIII

Přechodná ustanovení

K bodu 1:

Toto přechodné ustanovení stanovuje, že se nová právní úprava podmínek pro nárok na státní příspěvek použije na příspěvky placené na doplňkové penzijní spoření a na penzijní připojištění od kalendářního měsíce následujícího po měsíci, ve kterém nabude účinnosti tato novela.

Změna se nedotýká nároků na státní příspěvek k příspěvkům placeným do této doby. Tedy účastník, který např. nepřizpůsobí výši svého příspěvku a bude nadále platit méně než 500 Kč, nebude mít nárok na státní příspěvek, dokud výši neupraví. Výše příspěvku je sjednána ve smlouvě, proto je vždy nutné změnu s penzijní společností komunikovat, ne jen upravit placení. Co se týká podmínek ohledně věku 65 let a starobního důchodu, nebude státní příspěvek poskytován těm účastníkům, kteří od měsíce následujícího po účinnosti novely mají priznaný starobní důchod nebo již budou mít 65 let.

K bodu 2:

Přechodné ustanovení stanovuje, že podmínka délky spořicí doby nově upravené novelou zákona na alespoň 120 měsíců se bude vztahovat na smlouvy uzavřené po účinnosti novely.

K části desáté, čl. XIV

Změna zákona o spotřebitelském úvěru

K bodu 1 (§ 2 odst. 5):

Pro zachování jednotného právního režimu u kombinovaných spotřebitelských úvěrů na bydlení, kdy část je úvěrem účelově určeným podle § 2 odst. 2 písm. b) ZSÚ a část je úvěrem podle § 2 odst. 2 písm. a) ZSÚ, který není účelově určený podle § 2 odst. 2 písm. b) ZSÚ, se stanoví, že rozhodujícím faktorem pro způsob určení výše náhrady účelně vynaložených nákladů v § 117 ZSÚ při předčasném splacení takového úvěru je převažující účel úvěru.

Ustanovení tak řeší situaci souběhu úvěru účelově určeného na bydlení a tzv. americké hypotéky. Pokud bude převažujícím účelem úvěru spotřeba [nikoli bydlení podle § 2 odst. 2 písm. b) bodů 1 až 6 ZSÚ], bude platit úprava v § 117 odst. 4 větě první ZSÚ. Bude-li převažujícím účelem některý z účelů uvedených v § 2 odst. 2 písm. b) bodech 1 až 6 ZSÚ, bude platit úprava v § 117 odst. 4 větě třetí a příslušná úprava v § 117a ZSÚ. Pokud převažující účel úvěru nebude možné určit, bude pro takový úvěr jako celek platit režim stanovený pro úvěr podle § 2 odst. 2 písm. a) ZSÚ, který není účelově určený podle § 2 odst. 2 písm. b) ZSÚ.

Jedná se o období pravidla obsaženého v § 2 odst. 4 ZSÚ, které upravuje právní režim pro kombinaci úvěru účelově určeného na bydlení se spotřebitelským úvěrem jiným než na bydlení.

K bodu 2 (§ 5 odst. 4):

V souvislosti s úpravou způsobu výpočtu výše účelně vynaložených nákladů předčasného splacení některých spotřebitelských úvěrů na bydlení se rozšiřuje působnost ustanovení i o § 117a ZSÚ.

K bodu 3 [§ 117 odst. 3 písm. e) a f]):

S cílem vyvážit dopady změn navrhovaných v souvislosti s definováním účelně vynaložených nákladů za předčasné splacení některých spotřebitelských úvěrů na bydlení a úpravou limitu jejich náhrady (viz body 4 až 8) se rozšiřuje množina případů, kdy je předčasné splacení spotřebitelského úvěru na bydlení oproti dosavadní úpravě zcela zdarma, a to na případy prodeje nemovitosti, jíž se spotřebitelský úvěr týká (nyní zatíženo náklady až do výše 1 % předčasně splácené jistiny, resp. 50 tis. Kč), a případy vypořádání společného jmění manželů, pokud se vypořádání týká nemovitosti, která byla úvěrem na bydlení financována nebo sloužila k jeho zajištění (nyní bez zákonného stropu). Přínosy pro spotřebitele plynoucí z tohoto rozšíření vyvažují dopady vyplývající ze změny výpočtu účelně vynaložených nákladů předčasného splacení. Úpravy v písmenech e) a f) tak výrazně snižují potenciální finanční zátěž spotřebitelů při ukončení úvěrového vztahu s věřitelem. Zároveň je zde zohledněn veřejný zájem, který je dán sociálními aspekty dané životní situace, obdobně jako je tomu u ostatních

případů, s nimiž platná právní úprava spojuje právo spotřebitele na bezplatné předčasné splacení.

Ustanovení v písmeni e) se vztahuje na případy, kdy je předčasné splacení spojeno se zcizením nemovitosti, která úvěr zajišťovala, nebo která byla úvěrem financována (nebo účasti v právnické osobě opravňující užívat nemovitost). Vztahuje se i na případy, kdy je předčasně splácen úvěr, kterým byl původní úvěr se vztahem ke zcizované nemovitosti refinancován. Podmínkou je, že od uzavření smlouvy o úvěru uplynulo alespoň 24 měsíců. V takovém případě je předčasné splacení zdarma. Nezáleží přitom na tom, kdy došlo ke zcizení nemovitosti.

Věcná působnost ustanovení je oproti původnímu znění v odst. 4 širší, neboť původní znění nereflakuje jiné formy bydlení než vlastnické, zatímco úvěry na bydlení jsou definovány širěji a zahrnují i bydlení družstevní nebo bydlení prostřednictvím vlastnictví podílu v jiné právnické osobě (zejména s. r. o.). Širší věcná působnost písmene e) oproti původní větě třetí odstavce 4 tak plně reflektuje definici spotřebitelského úvěru na bydlení obsaženou v § 2 odst. 2 ZSÚ. Ustanovení se tak neaplikuje pouze na případy převodu vlastnického práva k nemovitosti, ale též na případy převodu družstevního podílu nebo účasti v jiné právnické osobě zakládající právo užívat byt nebo rodinný dům.

Ustanovení v písmeni f) rozšiřuje stávající možnosti bezplatného předčasného splacení úvěru na bydlení o případy vypořádání společného jmění manželů, pokud se vypořádání týká nemovitosti, která byla úvěrem na bydlení financována nebo sloužila k jeho zajištění. Stejně jako nové znění písmene e) dopadá i toto ustanovení na družstevní bydlení nebo bydlení prostřednictvím vlastnictví podílu v jiné právnické osobě. Toto rozšíření předčasného splacení úvěru zdarma by mělo mít pozitivní dopad na možnosti rodin v krizových situacích, zejména ohledně zajištění bytových potřeb po rozvodu.

K bodu 4 [§ 117 odst. 3 písm. h)]:

S cílem zajistit právní jistotu spotřebitelů a věřitelů se upřesňuje, jakým způsobem se uplatňuje možnost spotřebitele předčasně splatit spotřebitelský úvěr nebo jeho část zdarma při výrocí smlouvy. V tomto případě nesmí věřitel požadovat náhradu nákladů za předčasné splacení nejenom tehdy, pokud spotřebitel předčasně splácí částku, která je nižší nebo rovna 25 % z celkové výše spotřebitelského úvěru, ale také tehdy, pokud spotřebitel předčasně splácí částku, která tuto hranici překračuje. V druhém případě pak platí, že věřitel nesmí požadovat náhradu nákladů za předčasné splacení z té části předčasně splácené částky, která představuje 25 % celkové výše spotřebitelského úvěru, ze zbývajících částí předčasně splácené částky již pak právo na náhradu nákladů za předčasné splacení uplatnit může.

K bodům 5 a 6 (§ 117 odst. 4):

Právo na předčasné splacení spotřebitelského úvěru vyplývá z evropského práva, konkrétně z čl. 16 směrnice Evropského parlamentu a Rady 2008/48/ES ze dne 23. dubna 2008 o smlouvách o spotřebitelském úvěru a o zrušení směrnice Rady 87/102/EHS (dále jen „CCD“) a čl. 25 směrnice Evropského parlamentu a Rady 2014/17/EU ze dne 4. února 2014 o smlouvách o spotřebitelském úvěru na nemovitosti určené k bydlení (dále jen „MCD“). Nastavení parametrů předčasného splacení, včetně parametrů pro právo věřitele na náhradu nákladů za předčasné splacení, je v případě spotřebitelských úvěrů na bydlení v pravomoci členských států, jak vyplývá z čl. 25 odst. 2, 3 a 5 MCD, zatímco v případě spotřebitelského úvěru jiného než na bydlení jsou tyto parametry určené již příslušnou směrnicí (čl. 16 odst. 2, 3 a 5 CCD).

Spotřebitelské úvěry by podle navrhované právní úpravy měly mít dva režimy limitace náhrady nákladů předčasného splacení. Na straně jedné jde o úvěry na financování spotřeby, na straně druhé se jedná o tzv. rezidenční úvěry, tj. úvěry, jejichž účelem je financování bydlení, a všechny úvěry poskytnuté stavební spořitelnou. Spotřebitelské úvěry, jejichž účelem není

financování bydlení, avšak jsou zajištěny zástavním právem k nemovitosti, jsou svým charakterem bližší spotřebitelským úvěrům jiným, než na bydlení, proto spadají do stejného režimu, jako tyto spotřebitelské úvěry. Pro určení režimu limitace náhrady nákladů je tedy rozhodujícím prvkem účel úvěru, nikoli způsob jeho zajištění.

Režim spotřebitelských úvěrů na spotřebu se v návrhu odráží v první větě odstavce 4 doplněním spotřebitelských neúčelových úvěrů zajištěných nemovitostí, někdy nazývaných „americká hypotéka“. V takovém případě je limitem pro náhradu nákladů předčasného splacení strop 1 %, případně 0,5 % na předčasně splácenou jistinu.

Navrhovaná úprava omezení výše náhrady nákladů u tzv. rezidenčních úvěrů (které nenaplnují předpoklady práva na předčasné splacení zdarma podle § 117 odst. 3 ZSÚ) se odráží v odstavci 4 v nové větě třetí. Při předčasném splacení těchto úvěrů má věřitel zákonné právo uplatnit limit náhrady do výše 2 % z předčasně splácené části jistiny. Současně platí, že v tomto případě jsou předmětem náhrady administrativní náklady předčasného splacení (uznatelné nejvýše do 1 000 Kč) a „úrokový gap“ (viz bod 8) za předpokladu, že součet těchto kategorií nákladů je kladný.

Strop u rezidenčních úvěrů byl stanoven s cílem vyvážit ochranu práv předčasně splácejících spotřebitelů (dlužníků) a ochranu práv věřitelů, jimž předčasné splacení v průběhu fixace úrokové sazby může generovat nemalé náklady. Limit náhrady není účelné nastavit příliš nízko, neboť by se tím nivelizoval účinek úrokového gapu, ani výrazně výše, protože by u vysokých hypoték a při výrazné změně tržních sazeb znamenal citelný finanční náklad pro dlužníka.

K bodu 7 [§ 117 odst. 6 písm. b)]:

S ohledem na informativní povahu údaje o výši náhrady nákladů k období, kdy spotřebitel informuje poskytovatele o svém úmyslu úvěr předčasně splatit, které může skutečnému předčasnému splacení předcházet o mnoho měsíců, se za účelem právní jistoty doplňuje, že jde o údaj o předpokládané výši, z čehož zřetelněji vyplývá, že tento údaj je pouze informativní a může se změnit. Jde primárně o ochranu poskytovatelů, aby nebyl údaj o výši náhrady nákladů vypočtený i několik měsíců před předčasným splacením na základě stávajících úrokových sazeb považován za závazný pro budoucí předčasné splacení, k němuž může, ale ani nemusí dojít.

K bodu 8 (§ 117 odst. 7):

Ustanovení § 117 odst. 6 písm. b) ZSÚ stanoví, že poskytovatel je povinen spotřebiteli sdělit výši náhrady nákladů za účelem zvážení důsledků předčasného splacení poté, co mu spotřebitel svůj úmysl sdělí. Mezi aktivací informační povinnosti a předčasným splacením může být i mnohaměsíční prodlení. Ustanovení proto obsahuje upřesňující pravidlo týkající se informační povinnosti o výši náhrady nákladů pro spotřebitele v případě tzv. rezidenčních úvěrů, podle něhož se pro účely této informační povinnosti použije průměr úrokových sazeb uveřejněný ČNB měsíc před tím, než poskytovateli došlo sdělení spotřebitele o tom, že spotřebitel zamýšlí úvěr na bydlení předčasně splatit. S ohledem na právní jistotu věřitelů se dále stanoví, že způsob určení skutečné výše účelně vynaložených nákladů na předčasné splacení spotřebitelského úvěru na bydlení se nadále řídí pravidly uvedenými v § 117a ZSÚ, což znamená, že dojde-li následně skutečně k předčasnému splacení, použije se pro určení výše účelně vynaložených nákladů průměr uveřejněný ČNB v měsíci předcházejícím provedení předčasného splacení, nikoli průměr použitý pro plnění informační povinnosti podle § 117 odst. 6 ZSÚ. Z toho plyne, že částka uvedená v dokumentu, kterým věřitel splní svou informační povinnost, je pouze informativní a nikoli pro věřitele závazná.

K bodu 9 (§ 117a):

MCD, resp. zákon o spotřebitelském úvěru zakotvuje právo spotřebitele kdykoli spotřebitelský

úvěr předčasně splatit, na druhou stranu však též zakotvuje právo věřitele na náhradu účelně vynaložených nákladů, které mu v souvislosti s předčasným splacením vzniknou (§ 117 odst. 2 ZSÚ). Platný zákon postup výpočtu náhrady účelně vynaložených nákladů dále nijak neupravuje. Ministerstvo financí vedlo na téma způsobu určení, resp. výpočtu výše této náhrady, dlouhodobou debatu se zainteresovanými stranami. Ukázalo se, že se názory na to, jakým způsobem by měla být určována náhrada, liší. Předkládaný návrh potom představuje kompromisní výsledek několikaleté debaty, kdy návrh přináší jednak stanovení způsobu výpočtu, a jednak dále rozšiřuje okruh životních situací spotřebitele, při kterých vzniká nárok na předčasné splacení zdarma.

Návrh tak definuje pojem účelně vynaložených nákladů souvisejících s předčasným splacením pro některé spotřebitelské úvěry na bydlení přímo v zákoně. Dochází tím na první pohled k určitému zhoršení postavení těch spotřebitelů, kteří chtějí spotřebitelský úvěr na bydlení předčasně splatit mimo případy stanovené v § 117 odst. 3 ZSÚ, kdy tak mohou učinit zcela zdarma. Ale je nutné si uvědomit, že s ohledem na rozsáhlé možnosti, které zákon dlužníkům dává ohledně předčasného splacení zcela zdarma (nyní tímto návrhem rozšiřované o další 2 možnosti, více viz bod 3), se daná materie netýká těch spotřebitelů, kteří potřebují úvěr splatit a zbavit se tak existujícího dluhu z naléhavých osobních důvodů okamžitě, ale pouze těch, kteří předčasným splacením chtějí úvěr refinancovat z důvodu aktuálně nižších sazeb na trhu (tj. kteří fakticky chtějí svůj dluh pouze „přemístit“ k poskytovateli, který v danou chvíli nabízí levnější financování) nebo splatit úvěr okamžitě z důvodu získání mimořádných finančních prostředků. Právě v těchto případech má mít dle předkládaného návrhu věřitel právo na náhradu vynaložených nákladů, které mu v souvislosti s předčasným splacením vzniknou. Bez jasně definované logiky stanovení účelně vynaložených nákladů v situaci, kdy na trhu bude docházet k poklesu zápůjčních úrokových sazeb, může dojít ke snížení ochoty bank poskytovat pro spotřebitele dlouhodobé fixace (zejm. v období nízkých úroků), riziku zvyšování sazeb úroků nebo obecnému zpřísnování podmínek pro získání hypotéky.

Navrhovaná úprava pomůže nastavit stabilní prostředí v oblasti poskytování úvěrů na bydlení, aniž by to nepříznivě dolehlo na ty spotřebitele, kteří mohou s ohledem na svou složitou životní situaci předčasně splatit svůj úvěr zdarma.

Vedle obecného pravidla pro předčasné splacení spotřebitelského úvěru v § 117 odst. 2 ZSÚ návrh stanoví v § 117a ZSÚ zvláštní pravidlo pro určení rozsahu možné náhrady věřiteli při předčasném splacení některých spotřebitelských úvěrů na bydlení (tzv. rezidenčních úvěrů). Toto zvláštní pravidlo je legislativně-technicky formulováno prostřednictvím vymezení účelně vynaložených nákladů. Návrh nijak nezasahuje do obecného pravidla v § 117 odst. 2 ZSÚ. Obě pravidla je tak nutno vykládat autonomně, pravidlo v § 117a ZSÚ tak nemá vliv na výklad pravidla v § 117 odst. 2 tohoto zákona.

Pravidlo v § 117a ZSÚ pro určení rozsahu možné náhrady věřiteli při předčasném splacení rezidenčních úvěrů je definováno jako kladný součet nezbytných administrativních nákladů (v maximální výši 1 000 Kč) a úrokové ztráty (tzv. úrokového gapu), tj. rozdílu mezi úrokem, který by dlužník zaplatil do konce doby fixace úrokové sazby podle smlouvy (smluvený úrok), a úrokem, který by dlužník za stejnou dobu zaplatil z předčasně splacené částky, pokud by byla úročena referenční úrokovou sazbou (referenční úrok).

Referenční úrok představuje z pohledu věřitele aproximaci obnosu, který by realizoval tehdy, pokud by předčasně splácenou jistinu okamžitě poskytl jinému dlužníkovi na dobu zbývající do konce fixace předčasně spláceného úvěru za aktuální tržní zápůjční sazbu.

Za referenční úrokovou sazbu pro předčasně splácený rezidenční úvěr se považuje průměr sjednávaných úrokových sazeb uveřejněný ČNB v měsíci předcházejícím datu předčasného splacení, a to pro skupinu úvěrů, které typově odpovídají předčasně splácenému úvěru co do

účelu, zajištění a osoby věřitele (úvěry ze stavebního spoření) podle § 2 odst. 2 ZSÚ a současně kde sjednaná délka fixace úrokové sazby odpovídá době, která u předčasně spláceného úvěru uplyne od doby předčasného splacení do konce sjednaného období fixace.

Při výpočtu úrokového gapu věřitel vypočte úhrn úroků, které by do konce doby fixace obdržel z předčasně splácené části úvěru při sjednané zápůjční úrokové sazbě a sjednaném splátkovém režimu (umořovacím plánu, metodě úročení) za předpokladu, že by úvěr předčasně splacen nebyl. Poté vypočte úrok referenční – ten je součtem úroků z jednotlivých období zbývajících do konce doby fixace a je vypočítán ze stejné (předčasně splácené) částky, z referenční úrokové sazby a za předpokladu, že v referenčním umořovacím plánu se použije stejná výše i frekvence splátek jako ve sjednaném splátkovém režimu. Při částečném předčasném splacení budou úroky proporční vůči úrokům při úplném předčasném splacení, tj. že relativně nízká předčasně splácená část úvěru bude mít za jinak stejných okolností úměrně nižší úrokový gap, než předčasně splácená část úvěru, která se blíží výši nesplacené jistiny.

Pokud je součet nezbytných administrativních nákladů a úrokového gapu kladný, je tato částka považována za účelně vynaložený náklad, který věřiteli vzniknul v souvislosti s předčasným splacením tohoto úvěru, na jehož náhradu má věřitel (s limity obsaženými v § 117 odst. 4) ze zákona právo. Pokud si věřitel a spotřebitel v úvěrové smlouvě sjednají podmínky náhrady účelně vynaložených nákladů, vč. určení jejich výše, musí odpovídat požadavkům zákona.

Konstrukce výpočtu úrokového gapu zohledňuje dostupnost dat na straně orgánu dohledu. Již nyní ČNB uveřejňuje v rámci svého veřejně dostupného statistického systému ARAD úrokové sazby ze spotřebitelských úvěrů v rozlišení podle doby fixace a typu úvěru. To, jakým konkrétním způsobem se budou úvěry seskupovat do skupin vzájemně srovnatelných úvěrů podle stanovených kritérií, tedy podle délky fixace úrokové sazby a typového členění úvěrů obsaženého v § 2 odst. 2 ZSÚ (dle účelu, zajištění zástavním právem k nemovitosti a věřitele – stavební spořitelny), určí vyhláška ČNB.

Vzhledem ke skutečnosti, že výše popsaný mechanismus výpočtu vyžaduje na straně spotřebitele nadprůměrnou finanční gramotnost (obdobně jako je tomu např. u výpočtu roční procentní sazby nákladů), lze v praxi předpokládat, že poskytovatelé úvěrů umožní spotřebitelům orientační výpočet účelně vynaložených nákladů souvisejících s předčasným splacením jejich individuálních úvěrů prostřednictvím online kalkulačtorů.

K bodu 10 [§ 154 odst. 1 písm. w)]:

V souvislosti s přesnou definicí a výpočtem účelně vynaložených nákladů předčasného splacení dochází k rozšíření působnosti přestupku o porušení § 117a ZSÚ.

K bodu 11 (§ 160):

Doplňuje se oprávnění ČNB vydat vyhlášku k výpočtu a používání průměrů zápůjčních úrokových sazeb pro účely stanovení výše účelně vynaložených nákladů.

K čl. XV

Přechodná ustanovení

K bodu 1:

Nová pravidla předčasného splacení se použijí i na spotřebitelské úvěry na bydlení sjednané přede dnem nabytí účinnosti těchto pravidel, tj. na všechny spotřebitelské úvěry na bydlení sjednané před prvním dnem devátého kalendářního měsíce následujícího po dni vyhlášení tohoto zákona. Jedná se tedy o tzv. nepravou retroaktivitu, nová pravidla předčasného splacení se uplatní na taková předčasná splacení, k nimž dojde teprve po nabytí účinnosti těchto pravidel,

nikoli zpětně na předčasná splacení, která byla realizována před nabytím účinnosti nových pravidel. Práva související s předčasným splacením uplatněná před nabytím účinnosti nových pravidel se tak posuzují podle dosavadní právní úpravy, a to i tehdy, pokud účinky takto uplatněných práv mají nastat až po nabytí účinnosti nových pravidel.

Přechodným ustanovením se také odstraňují odlišné podmínky předčasného splacení úvěrů, které v současnosti platí pro spotřebitelské úvěry na bydlení sjednané přede dnem účinnosti ZSÚ (před 1. 12. 2016), a spotřebitelské úvěry na bydlení sjednané po dni účinnosti ZSÚ.

K bodu 2:

Průměry zápůjčních úrokových sazeb začne ČNB uveřejňovat v osmém měsíci následujícím po vyhlášení tohoto zákona. První období, za které se bude průměr zápůjčních úrokových sazeb vypočítávat, začne běžet v měsíci, ve kterém nabydou účinnosti ustanovení § 117a odst. 1 písm. b) a odst. 2 a 3 (pravidla pro určování skupin srovnatelných spotřebitelských úvěrů na bydlení), půjde tedy o čtvrtý až šestý kalendářní měsíc následující po vyhlášení zákona.

K části jedenácté

K čl. XVI

Účinnost

Navrhuje se účinnost dnem 1. 1. 2024, neboť je žádoucí, aby nová úprava nabyla účinnosti začátkem kalendářního roku a datum 1. 1. 2024 se jeví jako nejbližší možné datum, i s ohledem na délku legislativního procesu v ČR.

Ve vztahu k novele ZSÚ se navrhuje dělená účinnost. Je potřeba, aby ČNB na základě sběru statistických dat počítala a uveřejňovala referenční úrokové sazby dříve, než nabudou účinnosti pravidla pro určení výše účelně vynaložených nákladů podle § 117a ZSÚ. Z tohoto důvodu je nutné, aby novela ZCNB a ustanovení § 117a odst. 1 písm. b) a odstavců 2 a 3 ZSÚ nabyly účinnosti dříve, než nabudou účinnosti pravidla počítání účelně vynaložených nákladů. Pro ustanovení týkající se postupu ČNB se tedy stanoví tříměsíční legisvakance, pro ostatní ustanovení je stanovena legisvakance v délce 8 měsíců, která vychází z přechodného ustanovení, jež stanoví dobu prvního zveřejnění průměrných zápůjčních úrokových sazeb. Nová pravidla pro náhradu účelně vynaložených nákladů při předčasném splacení spotřebitelského úvěru na bydlení tak jako celek začnou v praxi platit od devátého kalendářního měsíce, který bude následovat po vyhlášení zákona ve Sbírce zákonů.

Úprava obsažená v novele ZSÚ představuje ucelenou materii, jejíž uvedení do praxe je postaveno na několika krocích – sběru statistických dat, výpočtu a uveřejnění referenčních úrokových sazeb a následně účinnosti vlastního způsobu určení výše účelně vynaložených nákladů podle nových pravidel. Jedná se tedy o ucelený proces, jehož jednotlivé kroky jsou vzájemně provázané a navazují na sebe v přesně stanovených lhůtách. Pro správnou funkčnost nové právní úpravy je potřeba dodržet navržený časový rámec účinnosti jednotlivých částí této úpravy a nelze proto stanovit jednotnou účinnost k předem stanovenému datu. Navržená dělená účinnost spolu s přechodnými ustanoveními zajistí hladký náběh nové právní úpravy do praxe tak, aby tato úprava byla pro adresáty právní normy jasná a srozumitelná. Jde tedy ve smyslu § 3 odst. 4 zákona o Sbírce zákonů a Sbírce mezinárodních smluv o situaci, kdy naléhavý obecný zájem vyžaduje, aby právní úprava nabyla účinnosti jindy než 1. ledna nebo 1. července.

Ve vztahu k novele EŘ se navrhuje účinnost odložená o 12 měsíců, tedy na 1. 1. 2025, aby se subjekty mohly nové úpravě přizpůsobit a upravit své informační systémy.